

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel,
op zaterdag 18 Januari 1964

BELGISCHE TAALWETTEN IN EUROPEES PERSPECTIEF

Rede uitgesproken door Mr Philip VERGELS

Het talenprobleem verwekt in ons land de laatste jaren een grote deining waarvan men slechts kan betreuren dat zij niet schijnt te luwen. Dit probleem, — dat niet nieuw is, en zich in onze gewesten reeds stelde vóór de stichting van de Belgische Staat —, was ondanks de evolutie die het in de loop der tijden, en voornamelijk in de loop der laatste decennia, onderging, steeds een nationaal-intern probleem gebleven. Een probleem dat landgenoten tegenover elkaar stelde, en waaraan de wetgever naar best vermogen en met wisselvallig geluk gepoogd heeft te helen, zonder dat buitenlanders zich met deze Belgisch-interne aangelegenheid inlieten noch — wat meer is — geroepen werden over dit probleem en de door de wetgever geboden oplossingen een oordeel te vellen.

Dit is echter thans niet meer het geval: het talenprobleem heeft zich, voornamelijk op het gebied van onderwijs en administratie, de laatste jaren op dergelijk acute wijze gesteld, dat de wetgever gemeend heeft maatregelen te moeten treffen om recht en evenwicht te herstellen daar waar een meer liberaal taalregime toegelaten had onrecht en misbruik te laten bestaan. Hierop is een reactie gekomen die het probleem tot buiten onze grenzen doet treden en aldus, meer dan anderen, onze aandacht verdient.

De jongste taalwetten, net zoals de voorgaande, zijn er niet gekomen zonder polemiek en soms zeer heftig verweer, welke niet ontwapend hebben na de stemming en de uitvoering der wetten. En het volstaat de morgenkrant te openen om te beseffen hoe het talenprobleem nog steeds voor velen een ofwel ontoereikende ofwel te verstrekkende oplossing heeft gekregen. Het moet ons niet verrassen: het talenprobleem is een concrete uiting van het algemeen Vlaams probleem in ons land. Deze «Vlaamse kwestie» welke een ruim sociologisch fenomeen is dat men te vaak heeft willen herleiden nu eens tot een zuiver technisch talenprobleem, dan weer tot een eenvoudig epifenomeen van de klassen-

strijd en zelfs tot een romantische beweging welke handig werd uitgebuit door opportunistische politici. Dit sociologisch fenomeen oefent een verstrekkende invloed uit op ons maatschappelijk leven en neemt nog steeds aan kracht toe. En, zoals de actie een reactie verwekt, blijft ook de tegenstand niet uit. Zo is de Vlaamse beweging, — op zichzelf een ontvoogdingsbeweging zijnde, — een ontvoogdingsstrijd geweest en is zij het nog steeds. Merken wij niet dat, waar ook dit fenomeen der Vlaamse ontvoogding zich voordoet, de reactie nooit uitblijft.

Een der reacties op de jongste taalwetten bestond in het beproeven van een wapen dat tot nog toe in het arsenaal der tegenstanders ongebruikt was gebleven: naar hun bewering zouden de taalwetten van 1961 tot 1963 of althans bepaalde beschikkingen daarvan, in strijd zijn met de Conventie der Rechten van de Mens! De beschuldiging is zwaar, en de gegrondheid ervan zou verstrekkende gevolgen hebben.

Het lijkt ons dan ook de moeite te lonen even na te gaan in hoever deze beschuldiging zou kunnen gegrond zijn. Wij geven er ons rekenschap van dat dit onderzoek van kiese aard is. Wij wensen het te houden buiten de polemiek, en het te voeren met een maximum van objectiviteit.

De «ratio legis» onzer taalwetten ligt ver in het verleden onzer vaderlandse geschiedenis. Men kan de huidige toestand niet beoordelen zonder te herinneren aan wat vroeger bestond en ontbrak.

Wij zegden dat het talenprobleem in onze gewesten niet nieuw is. Men moet teruggaan tot in de Middeleeuwen om de eerste wettelijke beschikkingen te vinden op taalgebied. Bij ons weten is dit een ordonnantie van de Raad van Vlaanderen van 1409 onder het bewind van Jan zonder Vrees, waarbij de taal der rechtzoekenden werd geëerbiedigd in rekwesten en vorderingen. Deze ordonnantie is voorzeker de eerste voorloper onzer

wetten op de taalregeling in gerechtszaken. En inderdaad is de geschiedenis een eeuwig herbeginnen: lezen wij niet in deze ordonnantie een voorschrift dat nog niet zo lang in dit Gerechtshof actueel was: «Le Flameng aura l'option de playder en flameng s'il lui plaist» (1). En toen Maria van Bourgondië in 1477 het Groot Privilegie aan de Staten Generaal afleverde eisten de Vlamingen, dat de afgevaardigden hunner gewesten en de Voorzitter van de Raad van Vlaanderen uit Vlaanderen zouden stammen en de Vlaamse taal machtig zouden zijn. Klinkt het niet als de motie van een of andere culturele vereniging bij het einde van een protestvergadering! Waarlijk er is niets nieuws onder de zon van Vlaanderen.

Het zou ons te ver leiden de historiek te geven van alle wetgevingen of reglementeringen met taalkundige inslag in de Middeleeuwen en de Renaissance. Wellicht interesseert het toch te herinneren aan het feit dat bij de Franse Revolutie een taaldekreet verschijnt op 2 Thermidor van het jaar II, zegge 20 juli 1874, dat een volledige verfransing der administratie onzer provincies inluidt. Men voerde éénzelfde bestuurstaal in, over het ganse Franse Rijk. En het schijnt van deze periode te dateren dat het Frans, als cultuurtaal van de hoogste bevolkingslaag, is doorgedrongen. Op Europees vlak was de Franse taal de universele taal. Zij vervulde in zekere zin de functie van het Latijn in de Middeleeuwen (2). Een reactie op deze toestand komt wanneer onder het Hollands bewind Willem I een Nederlandse taalpolitiek voert.

Toen reeds verordende men dat «geen andere taal dan de taal des lands voor de behandeling van openbare zaken zal erkend worden» (3). Toen ook reeds ontbond men tweetalige kantons en hevelde men Vlaamse gemeenten naar Vlaamse arrondissementen over, en vice versa (4). U ziet het: onze wetgevers van heden hebben beslist niet geïnnoveerd.

Wij weten in welke omstandigheden aan het Hollands bewind een einde werd gesteld. Hierbij gaan ook alle reglementeringen over boord zodat men het bij de stichting van de Belgische Staat houdt bij een nieuw, volledig liberaal taalregime, bepaald bij art. 23 der Grondwet, dat wij pro memore herinneren: «Het gebruik der in België gesproken talen is vrij; het kan slechts bij de wet geregeld worden, en alleen voor de handelingen der openbare overheid en voor de gerechtszaken». De toekomst heeft uitgewezen dat het voorbehoud welke de opstellers der Grondwet hebben voorzien bij het beginsel der taalvrijheid, nl. de mogelijkheid deze vrijheid wettelijk te beperken, één wijze voorzorg was. Zeker ware het nochtans verkiesliker geweest een minder liberaal regime van bij de aanvang uit te vaardigen, wat echter in de geest onzer Grondwetgevers ondenkbaar zou geweest zijn.

In dit verband weerhouden wij de suggestie welke Senaatsvoorzitter Struye heeft geuit bij de opening van de laatste parlementaire zitting: bij de komende grondwetsherziening zou de gelijkwaardigheid der beide landstalen als een constitutioneel beginsel moeten vastgesteld worden. Deze suggestie is zonder voorbehoud toe te juichen en zonder aarzelen dient de grondwettelijke taalgelijkwaardigheid verkozen te worden boven de constitutionele taalvrijheid, welke slechts geleid heeft tot de crisis die wij heden beleven.

De vrijheidsidee was ongetwijfeld een van de mooiste idealen der 19^e eeuw, maar helaas is het woord «vrijheid» polyvalent. Er bestaan immers twee tegengestelde concepten der vrijheid: het ene dat de voorrang voorstaat van de individuele rechten op de wetten welke deze rechten willen beperken; het andere dat het

verhaal der wet voorhoudt om de vrijheden te beschermen welke bedreigd worden door sociale en historische vooringenomenheden. Een der uitwassen der vrijheid zoals zij honderd jaar geleden werd opgevat was deze van de machtige en de rijke om de zwakke en de arme sociaal-economisch te verdrukken en hem zijn taal op te leggen. Het werd in vele gevallen: wiens brood men et, diens taal men spreekt. (5) «Entre le faible et le fort, entre le pauvre et le riche, c'est la liberté qui opprime et la loi qui affranchit» (Lacordaire).

Een regime van taalvrijheid in een land waar meerdere taalgroepen naast elkaar leven in één staatsverband is inderdaad slechts billijk en leefbaar wanneer deze groepen in de meeste van hun maatschappelijke uitingen gelijkwaardig zijn. En zelfs dan zullen deze taalgroepen in een slechts zeer labiel evenwicht tegenover elkaar staan.

Men weet dat van gelijkwaardigheid tussen beide taalgroepen honderd jaar geleden geen sprake was: de Vlaamse taalgroep had, bij de stichting van de Staat een gevoelige achterstand op de franstalige groep, op cultureel en economisch gebied. Hoewel in 1830 de meerderheid van de Belgische bevolking Nederlands — of Nederlandse dialecten — sprak (55 %), toch was de leidende klasse der maatschappij uitgesproken franssprekend en fransvoelend, ook in Vlaanderen en in het Brusselsse.

Het censitair kiesstelsel, dat tot 1893 slechts stemrecht gaf aan de bezittende klasse, was niet van aard de vlaamssprekenden tot enige politieke emancipatie of medezeggenschap te helpen. Het Vlaamse volk, hoewel in numerieke meerderheid, doch economisch zwak, beschikte over geen enkele elite. Het is hier noch de plaats, noch het gelegen oogenblik om de toen bestaande wantoestanden te beschrijven. Het mag echter niet uit het oog verloren worden dat de toestanden van toen, welke op het plan der sociale rechtvaardigheid een vrij roemloos hoofdstuk samenstellen van onze nationale geschiedenis, de bestaansreden uitmaken van de latere taalwetgeving. De wetgeving heeft geoordeeld de minderheidsgroep te moeten beschermen tegen het misbruik van een grondwettelijke vrijheid.

Deze taalwetgeving in haar successieve stadia, mag beschouwd worden als zovele overwinningen van de toenmalige Vlaamse minderheid op een suprematie welke weelderig tierde in de schaduw van een vrijheidsregime, precies zoals de sociale wetgeving voor de arbeidende klasse dient beschouwd als een overwinning van waardigheid en welstand op een verdrukkende economische en sociale vrijheid, zoals deze door het liberalisme van 1830 werd begrepen.

Het art. 23 der Grondwet heeft niets voorzien, noch geregeld. Door voor te staan dat het gebruik der talen in België vrij is, met de enkele beperking der wettelijke reglementeringen, heeft de Grondwet in feite aan de Franse taal, deze der heersende cultuur en der uitgelezen kiezers in het censitair stelsel, een onbeperkte expansiemogelijkheid geboden, daar het parlement zich gedurende tientallen jaren onthouden heeft te legiferen. Het bestuur van het land, op politiek, administratief, gerechtelijk en militair gebied, geschiedde in de Franse taal. De eenheid van het land realiseerde zich tussen enkele tienduizenden burgers, behorende tot de bezittende klasse, die zich van Brugge tot Aarden, uitdrukten in de Franse taal.

Er is aanhoudende, en soms aandringende actie der Vlaamse beweging nodig geweest om, in verloop van jaren, een wetgeving te bekomen welke progressief is uitgelopen op de wetten van 1932 tot 1938. De jongste wetten met hetzelfde voorwerp zijn ten slotte slechts

corollaria van relatief minder belang in vergelijking met wat dertig jaar geleden werd bereikt. Dergelijk resultaat is echter het resultaat van een eeuw Vlaamse Beweging, men mag zeggen: een eeuw Vlaamse strijd, waarbij moet vermeld worden dat vaak kon gerekend worden op het begrip en de welwillendheid van enkele franssprekende gezagsdragers, zonder de medewerking waarvan Vlaanderen wellicht nog trager en moeilijker zou verlost zijn geworden uit de vroegere minderheidspositie.

Hoewel de Grondwet het aan het Parlement had overgelaten op taalkundig gebied te legifereren heeft de wetgever zich gedurende tientallen jaren daarvan onthouden. Het is slechts vanaf 1870 dat in deze toestand enige kentering komt, onder impuls van een Vlaamse Beweging waarvan de leiders steeds luider de bestaande wantoestanden aan de kaak stellen. Het heeft ruim een halve eeuw moeite gekost om stuk voor stuk een eerste wet op het taalgebruik in gerechtszaken te bekomen (1873), een wet betreffende het taalgebruik in de Openbare diensten (1878), hetzelfde in het onderwijs (1883). Andere wetten zijn gevolgd waarvan de opsomming te lang zou zijn⁽⁶⁾. Toch willen wij niet zonder vermelding laten dat slechts in 1923 een aanvang wordt gemaakt met de ontdubbeling der Universiteit van Leuven, en de vervlaamsing der Universiteit van Gent, welke slechts verschillende jaren later volledig zou doorgevoerd worden onder het rectoraat van de eerste Vlaamse rector, August Vermeylen. Onontbeerlijke maatregelen opdat de Vlaamse gemeenschap zou kunnen beschikken over een intellectuele elite. Deze laattijdige ontvoogding heeft voor Vlaanderen zeer nadelige gevolgen gehad waarvan de laatste sporen nog lang niet uitgewist zijn. Wij durven beweren dat wanneer de vervlaamsing der Universiteiten zo laat is gekomen, dit niet aan het toeval is te wijten doch wel aan de tegenstand van dezen die de Vlamingen in dit land wilden onmondig houden. Wanneer het gekritikeerd is geworden dat België in de vroegere kolonie te weinig universitaire inlanders heeft gevormd, gedurende een 75 jaar lang bestuur, mag het dan niet overwogen worden dat de eerste Vlaamse universitaire diploma's op dit ogenblik slechts een goede dertig jaar oud zijn en werden uitgereikt wanneer de Belgische Staat reeds honderd jaar bestond!

Het zijn de jaren 1930 en volgende die het ontstaan zien der grote taalwetten. In 1932, de wetten op het taalgebruik in de administratie en het onderwijs, in 1935 de wet op het taalgebruik in gerechtszaken, en in 1938 deze in militiezaken.

Het grondkenmerk van deze wetten is dat zij, in tegenstelling met de voorgaande taalwetten, de gelijkwaardigheid van het Nederlands en het Frans, en voornamelijk de eentaligheid der beide landsdelen erkennen.

Deze eentaligheid is een fel omstreden beginsel. Wanneer men voorstander is van een unitaire Belgische Staat lijkt dit zelfs een te verwerpen beginsel, dat er slechts kan toe leiden de betrekkingen tussen beide groepen moeilijker te maken en hun vervreemding in de hand te werken. Dit is des te meer het geval waar — zoals in België — beide groepen over de staatsgrens een taalverwantschap ontmoeten. Men heeft dan ook de tweetaligheid beloofd, en de Vlamingen bewonderd en gelukkiggewensd die er min of meer in geslaagd zijn zich deze eigen te maken. In tegenstelling met de «éentaligheidstendens» der laatste taalwetten wordt in een recent wetsvoorstel, dat het tot nog toe niet verder heeft gebracht, de tweetaligheid bepleit zowel wegens haar «rendement voor handel en nijverheid»

als wegens de beweerde «verrijking der persoonlijkheid door het zich vertrouwd maken met de grote kulturen». En inderdaad schijnen de bedreigde eenheid van het land, de Europese eenmaking, de vermenigvuldiging der internationale en intercontinentale betrekkingen ons te stuwten in de richting van de tweetaligheid, ja zelfs van de meertaligheid (7).

Nochtans mogen wij deze richting niet zonder voorzichtigheid inslaan. Of de «verrijking van de persoonlijkheid door het zich vertrouwd maken met de grote kulturen» door middel van meertaligheid steeds het geval is durven wij sterk betwijfelen. Zij die zich de moeite hebben getroost zich een vreemde taal eigen te maken hebben ervaren, dat het een confrontatie verwekt van twee kulturen, ja zelfs van de overgang van de ene cultuur naar de andere, wat een «acculturatie» — zoals men het genoemd heeft — voor gevolg kan hebben, een betrekkelijke verbreding maar ook vervlakking van de geest. Heeft men van polyglotten niet gezegd dat zij waren «likely to know all languages and to have nothing to say in any of them» (Johsua Whatmough). En wanneer men aan de Vlamingen ten onrechte een pauperisme van geest en van taal heeft verweten dan mag men zich afvragen of hun tweetaligheid daarvan geen oorzaak is. Immers, de talen contamineren elkaar in de geest van de polyglot en schieten er een deel van hun zuiverheid en rijkdom bij in.

Anderzijds kunnen aan de tweetaligheid belangrijke voordelen niet ontkend worden, voornamelijk op het gebied der maatschappelijke betrekkingen. Deze werden reeds zo vaak geloofd en geprezen dat het een gemeenplaats zou zijn hier verder over uit te wijden. Men kan het de Vlamingen echter bezwaarlijk verwijten op het beginsel der éentaligheid in de taalwetten te hebben aangestuurd, na de ondervinding welke zij hadden van het precies honderd jaar oude België, en waarover wij Uw geachte vergadering zoëven zeer overzigtelijk hebben onderhouden. Het feit moet vastgesteld worden dat de franstalige Belgen over de tijdspanne van een eeuw hebben beschikt om getuigenis af te leggen van hun wil de tweetaligheid in het land te aanvaarden, doch dat zij deze honderd jaar lange gelegenheid slechts gebruikt hebben om de tweetaligheid *alleen* in Vlaanderen te doen ingang vinden, dan wanneer Wallonië hermetisch gesloten bleef voor elke ingang der Vlaamse taal. Aldus is de Belgische natie weleens een «contaminatie» voor Vlaanderen genoemd geworden. De promotoren der tweetaligheid in België bedoelen bijna steeds de tweetaligheid van de Vlamingen. Schreef een der meest eminente leden onzer balie niet in een Brussels avondblad dat inderdaad het Nederlands vorderingen maakt te Brussel, doch dat het slechts gebruikt wordt als «un vêtement de travail» en niet als «un smoking ou un costume d'intérieur». Deze vergelijking is zeer weinig vlelend. Wij moeten er echter de juistheid van erkennen en elkeen zal begrijpen dat dergelijke tweetaligheid ons niet interesseert.

De wetten van 1932 tot 1938 met hun éentaligheidsbeginsel zijn bovendien ontoereikend gebleken om de conflicten tussen beide taalgroepen te vermijden. De wet van 28 juni 1932, wellicht de voornaamste der jaren 1930, verweet men hoofdzakelijk dat geen sancties voorzien waren bij de overtredingen ervan, dat zij het taalstatuut niet geregeld heeft van de meeste openbare instellingen en dat zij geen enkel taaievenwicht heeft verwezenlijkt in de hoge administratieve ambten. Heeft men deze wet zelfs niet verweten zodanig opgesteld te zijn dat zij elke omzeiling mogelijk maakte. Voor wat de wet van 15 juni 1935 betreft op de taalregeling in gerechtszaken strekt het de rechtswereld tot eer

ze formeel goed toegepast te hebben. Van de wetten der jaren 1930 is het zeker deze welke de minste, slechts zeer geringe wijzigingen heeft ondergaan, naar aanleiding der laatste hervormingen. Men mag zelfs zeggen dat de geest der wet van 1935 integraal voortleeft in deze van 1963. De wet van 30 juli 1938 op het taalgebruik in het leger bleef integendeel praktisch zonder toepassing. De onmiddellijk daaropvolgende mobilisatie en oorlog bleken voldoende redenen uit te maken om zich met wat anders in te laten dan met de toepassing van de taalwet.

Uw geachte vergadering zal het ons niet ten kwade duiden haar aan deze toestanden en deze wetgeving te hebben herinnerd: wij zijn inderdaad van oordeel dat de thans bestaande toestanden en de jongste taalwetgeving slechts juist kunnen beoordeeld worden wanneer zij in het perspectief van het verleden worden geplaatst.

Het beginsel der eentaligheid in beide landsdelen werd door de wetgever onlangs nog verder doorgevoerd naar aanleiding van de vaststelling dat de taalwetten der jaren dertig ontoereikend waren om de inmiddels grondig gewijzigde toestand te regelen, waarbij wij een steeds grotere bewustwording der Vlamingen niet onvermeld mogen laten.

De taalwetten gaande van deze van 24 juli 1961 tot deze van 9 augustus 1963 hebben de muur tussen beide taalgemeenschappen nog verhoogd, een feit dat wij kunnen betreuren, doch waarvan men de politieke opportuniteit moet erkennen.

Laten wij even deze laatste taalwetten in herinnering brengen, zonder de ambitie te koesteren dienaangaande een volledige uiteenzetting te geven, wat ons andermaal te ver zou leiden, buiten de perken van het behandeld probleem.

Wij weten dat de wet van 1932 een volkstelling voorzag, welke in beginsel om de tien jaar diende plaats te hebben, en waarin tevens een talentelling was begrepen. Elkeen herinnert zich nog welke betwistingen de telling van 1947 heeft verwekt, zodat de regering zeer lang gearzeld heeft er de resultaten van te publiceren en er de wettelijke gevolgen uit te trekken. De moeilijkheden welke daaruit zijn voortgevloeid waren zo groot dat nadien geen enkele regering het nog aandurfde een talentelling te organiseren, alhoewel de volgende, uiterlijk in 1960 diende gehouden te worden. Het is evenwel slechts door de wet van 24 juli 1961 dat een nieuwe volkstelling werd georganiseerd doch zonder de talentelling welke de wet van 1932 daarbij voorzien had. Het moet toegegeven worden dat de inrichting van een talentelling en de publikatie der uitslagen een politieke onmogelijkheid zijn geworden. Wij moeten dit aanzien als een beschamende toegeving en een bewijs van het gebrek aan politieke rijpheid onzer bevolking, hoewel wij ons de vraag mogen stellen of de wetgever van 1932 wel goed geïnspireerd is geweest wanneer hij een tienjaarlijkse volks- en talentelling heeft voorzien met de noodzakelijk daarmee gepaard gaande opflakkering van polemieken, hartstochten en betwistingen. Niettemin blijft het een betreurenswaardig feit dat het onmogelijk is gebleken tot een objectieve, onvervalste en statistisch gefundeerde talentelling over te gaan bij een bevolking met aloude beschaving en democratische traditie, waarvan men misschien teveel het traditioneel gezond verstand en de gematigdheid heeft geprezen.

De wet van 8 november 1962 (8) heeft de afschaffing der talentelling bevestigd, en heeft tevens de grenzen

der provincies, arrondissementen en gemeenten gewijzigd, ten einde tot een steeds verder doorgedreven éentaligheid te komen op administratief gebied. Aldus wijzigt deze wet het regime der taalkundige minderheden, beschermd door de wet van 1932. Samen met de wet van 30 juli 1963 (9) betreffende het taalregime in het onderwijs houdt zij een zo ver mogelijk doorgedreven kulturele homogeniteit voor. De laatstgenoemde wet voert bovendien een praktisch volledige territoriale eentaligheid door op onderwijsgebied.

Op administratief gebied hebben de laatste wetten niets essentieels gewijzigd aan de wetten der jaren dertig. Enkel hebben zij gepoogd de meeste bezwaren die tegen deze wetten geopperd werden tegemoet te komen: aldus werd de controle op de toepassing versterkt en werden sankties voorzien voor de overtredingen ervan.

Vermelden wij nog de wet van 9 augustus 1963 (10) welke de rechtswereld rechtstreeks aanbelangt, in zover dat zij de wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken wijzigt. De laatste taalwet in gerechtszaken is ten slotte een gevolg der wet van 8 november 1962 in zover dat zij de gerechtelijke arrondissementen en kantons herinricht, rekening houdend met de thans definitief vastgestelde taalgrens. Ook op gerechtelijk gebied kwam er een volledige éentaligheid, behalve dan voor de Brusselse periferie.

* * *

En thans beschikken wij over een arsenaal van taalwetten waarop wij niet prat gaan, waarvan men integendeel het grondbeginsel der éentaligheid kan betreuren, doch welke wij aanzien als zoveel noodzakelijke maatregelen om een misbruikte grondwettelijke vrijheid te reglementeren.

Het is van de jongste taalwetgeving dat men beweert dat zij in strijd zou zijn met de «Europese Conventie der Rechten van de Mens» en het geannexeerde Protocol.

Bij de stichting reeds van de Organisatie der Verenigde Naties poogde men een conventie, betreffende de rechten van het individu, te formuleren en aan de ondertekening der leden voor te leggen. Men moest dit opzet vrij spoedig opgeven: een vereniging zijnde van staten waarvan de politieke regimes volledig verschilden, was de Organisatie der Verenigde Naties een onmisbaar ontmoetingspunt harer leden. Doch verder ging het niet en weldra bleek de onmogelijkheid op internationaal vlak een effectieve bescherming der democratie te verzekeren. Het is aldus dat als resultaat van drie jaar arbeid de «Universele Verklaring van de Rechten van de Mens» moeizaam op punt werd gezet. Dit is een eenvoudige «Verklaring» welke een te verwezenlijken ideaal heeft geformuleerd zonder meer, en niet meer kon doen dan de vrome wens te uiten dat uiterlijk een of meer overeenkomsten tussen de leden grotere waarborgen zouden bieden.

Deze wens is verwezenlijkt geworden in de schoot van de Raad van Europa. Daar hebben veertien staten — waarbij een vijftiende later aansloot — die éézelfde concept van de vrijheid delen, en waarvan verschillende de oorlogsjaren hadden doorgemaakt onder de verdrukking van een dictatoriaal regime, zich plechtig verbonden binnen hun staatsgrenzen de vrijheid van de mens te eerbiedigen. Dit gebeurde door de «Conventie ter beveiliging der Rechten van de Mens en der fundamentele Vrijheden», ondertekend te Rome op 4 november 1950, en door het bijgevoegd Protocol dat te Parijs werd onderschreven op 20 maart 1952. In deze

teksten hebben de leden van de Raad van Europa gecodificeerd wat essentieel was voor hun vereniging en eenheid: hun levensconceptie, hun absolute eerbied voor de uitmuntende waardigheid van de menselijke persoon. Men kan ongetwijfeld een of ander deel van de Conventie kritiseren, en er de doeltreffendheid van betwijfelen; betreuren dat men niet vlugger en verder is gegaan. Het is een historisch feit: de Raad van Europa heeft aan de wereld een enig voorbeeld gegeven en een staal van wat vijftien Staten vermogen, welke beslist hebben voor altijd te verbannen wat de schande is geweest der laatste generaties. Bij de ondertekening hebben de leden zich tevens verbonden de teksten door hun wetgevende machten te doen ratificeren. Het Belgisch Parlement heeft dit gedaan zowel voor de Conventie als voor het Protocol door de wet van 14 juni 1955. Dit heeft voor gevolg dat de teksten van Conventie en Protocol bij ons kracht van wet hebben, en dat de Belgische Staat zich verbonden heeft deze te eerbiedigen.

Zo zien wij o.m. beschermd door de Conventie het recht op het leven, de vrijheid en de veiligheid van de persoon; de bescherming tegen foltering en mensonwaardige behandelingen; tegen slavernij en dienstbaarheid; het recht in het huwelijk te treden en eigendom te bezitten; de vrijheid van vereniging, enz... fundamentele vrijheden welke hier niet in verband staan met ons onderwerp. De Conventie en het Protocol beschermen echter eveneens de volgende vrijheden en rechten welke ons hier wel aanbelangen: art. 8 der Conventie waarborgt het recht op eerbiediging van het privaat- en gezinsleven, terwijl art. 9 de vrijheid waarborgt van gedachte, geweten en godsdienst; art. 10 der Conventie waarborgt de vrijheid van meningsuiting en -verspreiding, terwijl art. 14 het uitoefenen der gewaarborgde rechten en vrijheden voorstaat zonder enig onderscheid van geslacht, ras, kleur, taal, godsdienst, politieke en andere opinies...; en ten slotte belangt het ons nog aan te weten dat art. 2 van het bijgevoegd Protocol het recht op onderwijs waarborgt en de Staat uitdrukkelijk oplegt het recht te eerbiedigen der ouders aan hun kinderen opvoeding en onderwijs te verschaffen gelijkvormig hun filosofische en religieuze overtuigingen.

Heeft de wetgever deze vrijheden te kort gedaan bij het uitvaardigen der laatste taalwetten? Deze vraag wordt affirmatief beantwoord door menig tegenstander onze taalwetgeving. Zelfs hebben meerdere landgenoten tegen de Belgische regering een klacht neergelegd voor de Commissie der Rechten van de Mens, zetelend te Straatsburg, waarvan wij de beoordeling gaarne overlaten aan de leden dezer commissie. Laten wij ons houden aan het algemene onderzoek der grieven welke tegen onze taalwetten worden geuit in verband met de Rechten van de Mens.

Een eerste grief werd gericht tegen de wet van 24 juli 1961 waarbij wij Uw geachte vergadering eraan hebben herinnerd dat zij de talentelling heeft afgeschaft en zodoende de taalgrens onveranderlijk vastlegde. Voortaan zal elkeen weten of hij in Vlaanderen, Wallonië of het Brusselse woont. Wij hebben er eveneens aan herinnerd dat de taalwetten welke deze van 1961 hebben gevolgd de definitieve vastlegging der taalgrens hebben bevestigd en de eentaligheid der beide landsdelen volledig doorgevoerd hebben — enkele uitzonderingen ter zijde gelaten —, zodat de taalkundige minderheden niet meer beschermd worden. Het is precies dit laatste voorschrift dat het voorwerp van kritiek uitmaakt. Deze kritiek uitgaande van franssprekenden, betoogt dat het thans onmogelijk is geworden, sinds

de afschaffing der talentelling, het feitelijk taalgebruik in de gemeenten na te gaan, en zodoende tot de vaststelling te komen dat de bewoonde gemeente over een voldoende franstalige minderheid beschikt om een tweetalig onderwijs ter plaatse te mogen inrichten. Uit deze toestand wordt afgeleid dat door de feitelijke verplichting de schoolgaanden hetzij ter plaatse een nederlandstalig onderwijs te doen genieten, waaraan deze franssprekenden vijandig zijn, hetzij deze schoolgaanden naar de verder afgelegen Brusselse agglomeratie of naar Wallonië te sturen om aldaar een fransstalig onderwijs te genieten, hun gewaarborgde rechten worden gekrenkt. Hoe moeten wij deze grief beoordelen?

Stellen wij eerst en vooral vast dat deze grief uitgaat van de veronderstelling dat de talentelling, indien zij had plaats gehad, een wijziging in het taalgebruik der bewoonde gemeente zou uitgewezen hebben, hetgeen dan een aanpassing van het plaatselijk onderwijs voor gevolg zou hebben gehad. Hoewel nochtans de klagers niet bewijzen dat het feitelijk taalgebruik in hun gemeente ten hunnen gunste is gewijzigd sedert de laatste talentelling, of zich in de toekomst zal wijzigen, en zij zich derhalve slechts steunen op een hypothese, kan dit gebrek aan bewijs hun bezwaarlijk verweten worden, vermits de Wetgever zelf hun door de wet van 24 juli 1961 alle bewijsmateriaal heeft ontnomen. In de veronderstelling dus dat de talentelling een voldoende minderheid van franssprekenden zou gerecenseerd hebben in Vlaamse gemeenten, zou dit op onderwijsgebied iets veranderd hebben? Zouden deze franssprekenden in dit geval het recht hebben van de Staat te eisen dat hij Franse scholen zou openen in Vlaamse gemeenten met voldoende franstalige minderheid? Zeker niet! De wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het onderwijs stelde voorop dat in de ééntalige landsdelen de onderwijstaal in de gemeentelijke en vrije lagere scholen de taal is van de streek (art. 1). Hetzelfde geldt voor de Rijksmiddelbare scholen (art. 8 en 14). Ook indien de talentelling had plaats gehad, en welke daarvan ook de uitslag ware geweest, het onderwijs zou in ééntalige landsgedeelten geen enkele wijziging hebben ondergaan. Aldus formuleerde het de wet van 1932 welke bij ons weten nooit het voorwerp heeft uitgemaakt van enige klacht bij de Straatsburgse Commissie.

Men kan ons antwoorden dat het niet is omdat de wet van 1932 niet formeel het voorwerp uitgemaakt heeft van een klacht, dat daarom mag gezegd worden dat zij de gewaarborgde vrijheden eerbiedigt. Gaat het er ten slotte niet enkel om te weten of de Staat, krachtens Conventie of Protocol, de verplichting heeft voor de taalminderheden onderwijs in te richten in ééntalige landgedeelten? Het antwoord op deze vraag brengt ons meteen dit op de gegrondheid van de onderzochte grieven.

Art. 2 van het bijgevoegd Protocol, eerste tekst welke wordt ingeroepen, beschikt dat niemand ontzegd mag worden van het recht op onderwijs, en dat de Staat, in de uitoefening zijner functies op gebied van opvoeding en onderwijs, het recht moet eerbiedigen der ouders deze opvoeding en dit onderwijs te verzekeren, gelijkvormig hun religieuze en filosofische overtuigingen.

Deze bepaling strekt er toe de godsdienstige en wijsgerige overtuiging van de ouders in het aan het kind verstrekte onderwijs te doen eerbiedigen. Deze tekst schijnt echter geen taalkundige overtuiging te beschermen. De opstellers hadden dit nochtans zonder moeite in het artikel kunnen inlassen. Beweren dat de eerbied voor de godsdienstige en wijsgerige overtuiging

ook een vrij gebruik der taal impliceert, lijkt ons een gewaagde extensieve interpretatie der teksten. Doch hoe gewaagd ook, toch durven wij een ogenblik aanvaarden dat art. 2 van het Protocol ook de taalvrijheid heeft willen beschermen.

Dan nog moeten wij vaststellen dat de jongste taalwetgeving inzake onderwijs niemand hindert even over de taalgrens een ander onderwijs te gaan zoeken indien hij in zijn taalgebied zijn gading niet kan vinden. En kan men beweren dat de verplichting over de taalgrens of in het Brusselse het verlangde onderwijs te moeten gaan zoeken een formele ontkenning is van het recht op onderwijs? Zeker niet! Ten hoogste kan dit als een zekere belemmering van de uitoefening van het recht op onderwijs aangezien worden, net zoals de verplichting minervaal in het lyceum en inschrijvingsgeld in de universiteit te moeten betalen een gelijkaardige belemmering is van de uitoefening van het recht op onderwijs voor minder begoeden. Men kan echter niet beweren dat dergelijke gevallen een formele miskenning zijn van het recht op onderwijs. Zo zou men ook kunnen beweren dat de Staat art. 2 van het Protocol overtreedt wanneer hij schoolprogramma's opstelt en oplegt op straffe van niet-erkenning der einddiploma's. Men kan zich immers zeer goed voorstellen dat ouders het zouden verkiezen dat hun kinderen bepaalde opgelegde vakken van een studieprogramma niet zouden volgen doch wel andere welke integendeel niet worden voorzien. De ouders hebben zich daarbij neer te leggen en het studieprogramma te aanvaarden zoals de overheid dat beslist. En het is nog nooit bij een familievader opgekomen daarvoor zijn beklag te Straatsburg te maken. Immers het door de Staat opgestelde studieprogramma krenkt niet zijn wijsgerige en godsdienstige overtuigingen, de enige die door art. 2 van het Protocol worden beschermd.

Art. 8 der Conventie schrijft voor dat elkeen het recht heeft op de eerbiediging van zijn privaat- en familielevens, zijn domicilie en zijn briefwisseling.

Om zijn kinderen onderwijs te verschaffen in de taal van zijn keuze, weten wij dat de familievader kan verplicht worden dit over de taalgrens of in het Brusselse te gaan zoeken. En er zijn familievaarders gevonden die beweerd hebben dat zodoende hun familielevens wordt geschaad ingevolge de lange afstanden welke het kind aldus heeft af te leggen, ja zelfs ingevolge de verplichting het kind op de kostschool te plaatsen.

Wij zullen niet beweren dat er op gebied van onderwijs niet bepaalde toestanden kunnen bestaan welke trouwens veel ouder zijn dan de taalwetten, die het familielevens voorzeker niet in de hand werken. Dergelijke toestanden doen zich bovendien niet alleen, en zelfs niet voornamelijk op dit gebied voor. Heeft niet de arbeidersbeweging als een van haar doelstellingen vooropgezet de arbeider werk te verschaffen mits een zo kort mogelijke verplaatsing? Men kan toch bezwaarlijk beweren dat de Staat het gewaarborgde recht op de eerbiediging van het familielevens niet nakomt door het feit dat de kinderen langer van de familiehaard worden verwijderd ingevolge de afstand welke zij af te leggen hebben om een passende onderwijsinstelling te vinden. Zo ja, dan zou elke kostschool op zichzelf een permanente miskenning uitmaken van dit recht en zouden alle ouders waar zij ook wonen, in de nabijheid van hun woning over een ganse gamma van alle aard onderwijsinrichtingen moeten kunnen beschikken om daaruit vrij te kunnen kiezen wat zij voor hun kinderen het meest passend vinden. Dan zou ook elke arbeider die geen passende werkgelegenheid vindt op een geringe afstand van zijn woning gerechtigd zijn

de Staat te beschuldigen zijn privé- en familielevens niet te eerbiedigen.

Dit is zeker niet bedoeld geweest door de opstellers van de Conventie, welke blijkbaar enkel de bedoeling hebben gehad dat de Staat zich zou onthouden van inmenging in het privé- en familielevens van het individu. Dit wordt de Staat tot nog toe niet verweten. Laat ons hopen dat het in deze tijd van steeds verdergaande staatsinmenging nooit het geval worde.

De artikelen 9 en 10 der Conventie waarborgen de vrijheid van mening en godsdienst, en de vrijheid van uitdrukking. Het lijkt ons juist te beweren dat de vrijheid van mening en van meningsuiting ook de taalvrijheid inhoudt, welke aldus door de Conventie wordt beschermd. Men moet trouwens niet zover teruggrijpen om de waarborg der taalvrijheid te vinden: ook art. 23 der Grondwet houdt dit voor. Doch nergens, menen wij, heeft de wetgever de taalvrijheid van het individu, als dusdanig handelend, belemmerd. Het gebruik der in België gesproken talen is nog steeds vrij. Alleen heeft de wetgever het, sinds de eerste taalwetten onzer geschiedenis, geregeld voor de handelingen van de openbare overheid, hetgeen toch niet de vrije meningsuiting te kort doet. De Belg spreekt nog steeds aan de koffietafel en op het kantoor de taal van zijn keuze. De winkelier mag nog steeds zijn uitstalraam met opschriften tooien, in de taal welke zijn commercieel genie hem ingeeft, al waagt hij het ongelegen bezoek te ontvangen van vuurwerkmakers voor wie de vrije meningsuiting op te vatten is als de vrijheid hun mening te uiten en deze der anderen te muilbanden.

Tenslotte waarborgt nog art. 14 de vrije uitoefening der in de Conventie bepaalde rechten en vrijheden, zonder onderscheid van geslacht, ras, kleur, taal, godsdienst, enz. . . Wij hebben zoeven betoogd dat de taalwetgeving geen enkel door de Conventie gewaarborgd recht overtreedt. A fortiori wordt de uitoefening van het recht niet verhinderd. Nochtans beklagen de tegenstanders der taalwetten er zich over dat deze discriminerend zijn te kunnen opzichte. Men vraagt zich vruchteloos af hoe dit het geval zou kunnen zijn zolang de wet niet aan Vlamingen rechten toekent welke zij ontzegt aan Walen die zich in dezelfde omstandigheden bevinden. En in casu verbiedt de wet zowel aan een Vlaming over een Vlaamse school op staatskosten te beschikken in Wallonië als hij het de Franssprekenden onmogelijk maakt in Vlaanderen een Franse staatschool te vinden. Wij zoeken in dergelijke situatie vruchteloos naar enige discriminatie. Wij zouden er slechts kunnen vinden in de uitzonderingen welke de wet heeft voorzien op het beginsel der éentaligheid van het onderwijs in beide landsgedeelten. Dergelijke uitzonderingen vinden wij in het art. 40 der wet van 2 augustus 1963 dat de mogelijkheid biedt door Koninklijk Besluit een franstalig onderwijs op te richten, in weliswaar zeer beperkte gevallen, in de Leuvense agglomeratie. Art. 7 der wet van 30 juli 1963 voorziet gelijkaardige uitzonderingen op het beginsel der territoriale éentaligheid van het onderwijs voor kinderen van militairen, voor vreemde kinderen van diplomaten en ambtenaren van internationale organisaties, voor internationale scholen. Het komt ons echter voor dat wij voor al deze gevallen moeilijk van discriminatie mogen spreken ten nadele der franssprekenden. Het is immers duidelijk dat de hogervermelde uitzonderingsbepalingen vaker de éentaligheid van het onderwijs in Vlaanderen — bijzonder te Leuven — zullen aantasten dan de éentaligheid van het onderwijs in Wallonië, zodat de beweerdde discriminatie veeleer aan de Vlamingen dan aan de franssprekenden nadelig zou zijn. En wie zich herinnert hoe deze uitzonderingsbepalingen in de wet

zijn opgenomen geworden, weet dat dit gebeurde onder de druk der franssprekenden.

De grieventrommel der Straatsburgse proceduriërs is aldus uitgeput. Wij menen dat zij ten onrechte klagen over de ontkenning hunner rechten. Wij durven zelfs verklaren dat de laatste taalwetten ook aan de franssprekenden onbetwistbaar voordelen hebben geboden o.m. door een tweetalig onderwijs te voorzien in de gemeenten welke nieuw aangesloten werden bij de Brusselse periferie, waar het, bij toepassing der wetten van 1932 zeker niet in dezelfde mate het geval zou zijn geweest. Zo ook voorziet de wet van 1963 op het taalgebruik in de administratie voor de hoge betrekkingen een pariteit tussen beide taalrollen (art. 32), daar waar de Vlamingen een vertegenwoordiging hadden kunnen eisen in verhouding met hun numerieke meerderheid in het land.

Zou men in ons onderzoek nog durven verder gaan? Na tot de bevinding te zijn gekomen dat er geen formele tegenstrijdigheid is tussen de teksten der Conventie en der taalwetten, zou men zonder meer dit debat kunnen sluiten, zonder zich af te vragen of de geest onzer wetgeving niet strijdig is met deze der Conventie. De vraag loont de moeite om nog even om de aandacht van Uw geachte vergadering te verzoeken.

Wanneer de Conventie de vrije en zo volledig mogelijke ontwikkeling van het individu voorstaat, dan komt ons voor de geest wat bij de beoordeling der heden-daagse Vlaamse problematiek toch niet uit het oog mag verloren worden, en zich resumeert in enkele gegevens. Het eerste daarvan is dat nagenoeg 60 % der Belgische bevolking Vlaams is, en dat deze numerieke meerderheid steeds aangroeit door een hoger geboortecijfer. Nochtans deelt Vlaanderen niet in dezelfde verhoudingen mede in de maatschappelijke activiteiten, voornamelijk van bestuurlijke aard, in het land. Vlaanderen heeft steeds meer werklozen doch minder universitair, meer soldaten doch minder officieren, meer ongeschoolde arbeiders doch minder hoge functionarissen. Men kan de lijst nog verder uitbreiden. Vlaanderen levert aan het land meer actieve bevolking en meer kinderen, doch bekomt een lager bruto inkomen en heeft een lager gemiddeld uurloon. Waarlijk, onze franssprekende land-

genoten hebben geen enkele reden om te vrezen voor minorisatie! Is het dan ook niet billijk dat men tot een zo groot mogelijke gelijkberechtiging komt? Is het geen Recht van de Mens te verwachten van de maatschappij waarin hij leeft dat hem het nodige wordt geboden om hem tot een zo volledig mogelijke ontplooiing van zijn persoonlijkheid te brengen? En waar de Mens dit om historische of sociale vooringenomenheden niet op eigen krachten kan vinden, is het dan niet zijn Recht van de wetgever steun te verwachten? Van dit standpunt bekeken schijnen het de Vlaamse grieven te zijn die steun vinden bij de Conventie der Rechten van de Mens.

Ongetwijfeld werd er in dit betoog teveel gesproken over de rechten van de ene tegenover de andere, zoals dit te vaak geschiedt bij de discussies over het Vlaams-Waalse probleem.

Mogen wij weer eens met een wens besluiten:

Dat er voortaan minder gepraat zou worden over de rechten van eenieder. Dat het probleem zou aangevat worden met meer zin voor het nationaal belang, met een groter nationaal gevoel, — hetgeen zo ten noorden als ten zuiden der taalgrens zoek is geraakt — met een welwillend begrip der beide partners voor elkaars problemen. Dan worden, naar het woord van L. Picard «de streken door Vlamingen en Walen bewoond een nijvere werkplaats, een democratisch proefveld, de hogeschool van vrijheid voor geheel Europa».

(1) Schillings - Overzicht van de Geschiedenis onzer Instellingen.

(2) M. Van Haegendoren - De Vlaamse Beweging Nu en Morgen.

(3) K.B. van 14/9/1819.

(4) K.B. van 5 juli 1822.

(5) M. Van Haegendoren: «De Vlaamse Beweging Nu en Morgen».

(6) Naast de wetten van 1873, 1878 en 1883 zijn de voornaamste taalwetten tot 1930 de volgende: de wet van 3/5/1839, nieuwe wet op het taalgebruik in gerechtszaken, de wet van 30 juli 1894, houdende vrije keuze der taal bij het afleggen van een eed, de wet van 18 april 1898 welke de gelijkwaardigheid der beide landstalen in officiële teksten voorhoudt, de wet van 2 juli 1913 betreffende het taalgebruik in het leger, de wet van 31 juli 1921 betreffende de administratie.

(7) cfr. L. Claes: «Het Misverstand der Tweetaligheid». De Maand - mei 1963.

(8) Staatsblad van 22 november 1962.

(9) Staatsblad van 22 augustus 1963.

(10) Staatsblad van 13 augustus 1963.

Rede van Mr D. WINDERICKX, voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap

De onderwerpen die van jaar tot jaar hier en elders op de openingszittingen behandeld worden, zijn wel zeer verscheiden en van uiteenlopende aard.

Sommige sprekers houden het bij de zwaartillende strikt juridische verhandeling. Anderen geven de voorkeur aan geschiedkundige, literaire of cultuurfilosofische beschouwingen, terwijl enkelen in een licht, maar charmant onderwerp een aanleiding en een gelegenheid vinden om een schitterende demonstratie te geven van hun taalvirtuositeit.

De laatste jaren is het reeds enkele malen gebeurd — en dit was onvermijdelijk — dat de belangstelling van de openingsredenaars uitging naar de jongste schepingen van het groeiende Europese recht.

U is, Waarde Konfrater, zelfs niet de eerste om een onderwerp te behandelen in verband met het verdrag van Rome tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

Er was wel enige moed vereist om in verband met dit verdrag een vraagstuk te bespreken dat ons onmid-

dellijk en op zeer actuele manier aangrijpt. Ook wie niet met U akkoord zou gaan zal U minstens de verdienste van uw moed en uw oprechtheid niet kunnen ontzeggen.

Wij moeten in ons midden ook moeilijke en delicate kwesties als deze durven aansnijden, omdat alleen uit de dialoog daarover duurzame oplossingen kunnen groeien.

Problemen worden niet opgelost door ze te negeren; het is wel vaak gebeurd dat zij dan verrotten en schier onoplosbaar worden.

Het is niet omdat een probleem op zeker ogenblik op politiek plan acute spanningen tweeebrenkt dat het slechts een politiek probleem zou zijn. En evenmin wordt dit probleem een vals probleem omdat het in de hitte van de politieke strijd door sommigen wellicht verkeerd werd belicht.

Daarom was het nodig, zoals U het bondig hebt gedaan, het taalvraagstuk terug te plaatsen in zijn werkelijk historisch en sociologisch verband.

U hebt het aldus ontdaan van de vermommingen waarmede strijd en passie het vaak omhulden en het ware gelaat zichtbaar gemaakt van een algemeen menselijk probleem, dat in meerdere of mindere mate overal bestaat waar, in een afgesloten verband, groepen samenleven die van elkaar verschillen in zo fundamentele gegevens als taal, ras of godsdienst.

Onze taalkwestie is dan ook geen typisch en uitsluitend Belgisch verschijnsel: het is slechts de loyale Belgische uitgave van een probleemtype dat ook elders, binnen en buiten Europa, bestaat.

In dat verband hebt U er ook terecht op gewezen dat het taalvraagstuk als zodanig slechts één facet is van een veel ruimer sociologisch fenomeen.

Het is echter wel het uitwendig meest opvallende en het meest fundamentele facet omdat het vele andere conditionneert.

Het wil mij voorkomen dat het wenselijk is uw noodzakelijk bondig historisch overzicht toch op enkele punten nader toe te lichten.

U hebt erop gewezen dat het principe van de ééntaligheid der beide landsdelen reeds door de taalwetten van de dertigerjaren werd ingevoerd en dat de jongste taalwetten dit principe slechts konsekwent verder hebben toegepast.

Dat deze ééntaligheid een fel omstreden beginsel is, zoals U daaraan toevoegde, moet ik toch ernstig in twijfel trekken.

Wanneer men naar de bronnen van de taalwetten der dertiger jaren teruggaat en nl. de parlementaire besprekingen leest die aan die wetten voorafgingen dan moet men in alle objectiviteit vaststellen dat op dat ogenblik praktisch iedereen erover akkoord ging dat het beginsel van de regionale ééntaligheid de enige mogelijke basis was voor een redelijke oplossing van de taalkwestie.

De wet van 28 juni 1932 op het taalgebruik in bestuurszaken was de eerste in de reeks die het beginsel heeft doorgevoerd.

Er werd toen een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de politieke éénheid van het land en de erkenning van de taalkundige dualiteit (1).

Wel zijn er stemmen opgegaan die wezen op een mogelijk gevaar van deze regionale ééntaligheid en de daarmee gepaard gaande splitsing in de administratie. Het voorstel van de regering om het beginsel van de tweetaligheid van de hogere centrale administratie, dat reeds bestond in de administratieve taalwet van 1921, te behouden, vond echter geen meerderheid en strandde op het verzet van Waalse zijde, verzet dat trouwens ook en nog veel sterker bestond tegen de volledige tweetaligheid.

Deze toestand wordt zeer juist samengevat in deze verklaring van de heer Carton in de Kamer van Volksvertegenwoordigers: « Unanimement, je crois, nous re- » connaissons aux Flamands et Wallons le droit d'être » administrés dans leur langue... On n'a pas pu hésiter » à recourir à un remède radical: l'unilinguisme. Do- » rénavant, dans chaque partie du pays, les fonction- » naires parleront le flamand en Flandre et le français » en Wallonie sans aucune obligation de connaître l'autre » langue. Des Wallons l'ont voulu ainsi. Personnelle- » ment, je n'aurais pas été aussi loin, mais je me rallie » à la solution. » (2)

In de Senaat verklaarde dezelfde heer Carton, intussen minister van Binnenlandse Zaken geworden, onder meer:

« ... On a pensé, un moment, résoudre les difficultés » en instaurant un bilinguisme général et obligatoire.

» En fait, ce bilinguisme général est apparu d'une

» réalisation impossible et inutile. Dès lors, il ne restait » qu'un seul système, celui de l'unilinguisme régional, » sauf à établir au sommet la liaison.

» Ah, certes, ce système peut, au début surtout, con- » trecarrer les idées courantes et provoquer certaines » gênes; la dualité des langues dans un pays peut pré- » senter des avantages considérables, elle offre incon- » testablement des inconvénients... » (3)

Tegenover deze vaststellingen, die nog met tientallen andere citaten zouden kunnen gestaafd worden, kan men bezwaarlijk de regionale ééntaligheid een fel omstreden beginsel noemen althans niet in de dertiger jaren.

Wellicht bedoelde U dat thans het beginsel der regionale ééntaligheid betwist en betreurd wordt door sommigen die beweren verrast te zijn door de verstrekkende gevolgen van dit éénmaal aanvaarde beginsel.

Wanneer men echter de juistheid van een beginsel aanvaardt, en de oprechte bedoeling heeft het eerlijk toe te passen, moet men zich ook kunnen verzoenen met wat die praktische toepassing concreet zal meebrengen.

Het was toch onvermijdelijk en trouwens mede de bedoeling dat door de toepassing van de taalwetten de culturele standing en ontwikkeling van de bevolkingsgroepen zou bevorderd worden. Men moet dan ook niet treuren wanneer na een generatie dit gestelde doel zich begint te realiseren en daaruit weer nieuwe behoeften ontstaan in overeenstemming met de bereikte ontwikkeling. Men treurt ook niet omdat een kind volwassen en bewust wordt van zijn eigen waarde en mogelijkheden. Dat was toch het doel van de opvoeding, of niet?

Het heeft dus geen zin de keuze van het principe van de regionale ééntaligheid nu te gaan betwisten of betreuren. Dat heeft evenveel of even weinig zin als te betreuren b.v.b. dat Napoleon te Waterloo verslagen werd.

Theoretisch gezien was het niet noodzakelijk voor het ééntaligheidsprincipe te opteren. Men had in de dertiger jaren het systeem van de algemene tweetaligheid kunnen kiezen, maar het feit is daar dat men dit niet heeft gedaan en het principe van de ééntaligheid der landsdelen heeft verkozen, omdat, zoals gezegd, de praktische mogelijkheid van die algemene tweetaligheid uitgesloten bleek.

Dit feit en de gevolgen die het heeft meegebracht kunnen niet ongedaan gemaakt worden. De gedane keuze heeft een evolutie ingeluid, die even niet-omkeerbaar is als bijvoorbeeld het dekolonisatieproces.

In de lijn van die evolutie was het ook onvermijdelijk dat de onvolmaaktheden en de tekortkomingen van de eerste taalwetten, die trouwens reeds bij de bespreking ervan door sommigen werden aangeduid, zouden leiden tot een wijziging en aanvulling van die wetten in de zin van een verdere uitbouw in de richting van het éénmaal aangenomen principe.

U hebt, Waarde Konfrater, gewag gemaakt van de opwerpingen die tegen deze ééntaligheid der landsdelen worden gemaakt.

U hebt vooreerst gewezen op de opvatting volgens welke die ééntaligheid noodzakelijk een bedreiging zou vormen voor de éénheid van het land.

Is het niet merkwaardig en opvallend dat de aanhangers van deze opvatting deze steeds te berde brengen wanneer er sprake is van ééntaligheid in Vlaanderen, terwijl niemand onder hen ooit tot de logische gevolgtrekking schijnt gekomen te zijn dat de éénheid van het land evenzeer zou moeten bedreigd worden door de ééntaligheid van Wallonië, die sinds het ontstaan van de Belgische Staat in 1830 steeds onveranderd

is blijven bestaan en waarover trouwens angstvallig wordt gewaakt, ondermeer door vele aanhangers van de zo juist besproken opvatting.

Is deze opvatting niet gesteund op de pseudo-evidentie — die slechts een illusie is, ontsproten aan een té geometrische instelling van de geest — dat een éénheid minder hecht is omdat zij de diversiteit van haar samenstellende onderdelen erkent, terwijl alleen monolitische uniformiteit werkelijke éénheid kan verzekeren. Een dergelijke éénheid is echter een louter theoretisch denkbeeld, dat in de werkelijkheid niet te verwezenlijken is in een uit sterk onderscheiden groepen bestaande gemeenschap tenzij door verdringing en assimilatie van de ene groep door de andere.

In een dergelijke gemeenschap kan slechts een organisch gestructureerde éénheid bestaan die de eigenheid van elk onderdeel eerbiedigt en op voorwaarde dat bovendien bij allen de wil bestaat om de éénheid in de verscheidenheid te bewaren.

Indien deze wil tot éénheid niet bestaat zal die éénheid ook niet kunstmatig kunnen geschapen worden door van buiten af opgelegde dwangmaatregelen. Andersom zal, wanneer die wil bestaat, de éénheid niet bedreigd worden door de eerbiediging van de eigenheid der groepen. Wel integendeel zal het bevrijdend gevoel in elke groep zich als erkend en onbedreigd te weten de bereidheid verhogen om de éénheid te bewaren en om de daarvoor noodzakelijke toegevingen te doen en beperkingen te aanvaarden.

Er wordt ook beweerd dat het principe van de ééntaligheid een verarming betekent.

Deze affirmatie berust geweld of ongewild op een misverstand of dubbelzinnigheid.

Er is een groot verschil tussen ééntaligheid van de taalstreken en ééntaligheid van de individuele burgers. Taalhomogeniteit van elke taalstreek is een noodzakelijke vereiste om een volwaardige culturele ontplooiing te verzekeren. Het is trouwens ook om die reden dat onze Waalse landgenoten de algemene tweetaligheid hebben afgewezen. Maar die noodzakelijkheid bestaat niet alleen voor hen, ze bestaat ook voor de Vlamingen.

Deze ééntaligheid als statuut van elke taalstreek staat echter geenszins de talenkennis van de individuen in de weg. Dat men op een opvoedkundig verantwoorde manier ernaar streeft het aanleren van zelfs meerdere bijkomende talen, en in de eerste plaats deze van de andere taalstreek, te bevorderen, kan slechts toegejuicht worden en is een evidente noodzakelijkheid in de huidige tijd.

Indien daarenboven de kennis van de andere landstaal een factor is die de éénheid van en de ééndracht in het land in hoge mate kan bevorderen dan meen ik toch dat op geen enkel ogenblik de Vlamingen hierin in gebreke zijn gebleven. Zouden we niet reeds veel verder staan indien al diegenen die het nut en de noodzakelijkheid van de kennis van beide landstalen zo luide verkondigen deze raad voor zichzelf en hun omgeving in de praktijk hadden verwezenlijkt.

Mij verbaast steeds de bereidheid van hen die het beginsel verkondigen om de toepassing ervan op hun kinderen en de volgende generatie af te wentelen. Maar deze kwestie heeft helemaal niets te maken met het principe van de ééntalige regionale structuren.

* * *

Men kan het betreuren dat de taalwetten noodzakelijk waren, zoals men de noodzakelijkheid van zoveel andere wetten kan betreuren. Dan treurt men eigenlijk over de onvolmaaktheid van de mensen, die meebrengt

dat zij er niet spontaan in slagen hun gedragingen in gemeenschap zo te richten dat alles gesmeerd loopt, dat allen op gelijke voet worden behandeld en dat elkeen waar het nodig is zich vrijwillig weet te beperken om anderen niet te kort te doen.

In afwachting van de ideale gemeenschap waar deze evenwichtige toestand spontaan ontstaat, zal het steeds noodzakelijk blijken gedragsregels op te leggen.

Het is niet ondenkbaar, dat reglementeringen, die op zeker ogenblik noodzakelijk waren, na verloop van tijd kunnen versoepeld en afgeschaft worden omdat de spontane gedragingen van de burgers op bestendige wijze een normale toestand hebben geschapen.

Is het vermetel te hopen dat, op gebied van taalwetgeving, na verloop van tijd de wettelijk opgelegde voorschriften uitgroeien tot spontane en tot natuurlijke gewoonten geworden gedragingen van de grote meerderheid der burgers? of is dat een utopie?

Wanneer men het verleden consulteert is er niet veel reden tot optimisme. Dertig jaar geleden zegde verslaggever Frans Van Cauwelaert in de Kamer van Volksvertegenwoordigers:

«... La confiance, née enfin entre Wallons et Flamands promet une entente patriotique durable et mon voeu le plus cher est que la loi, rigoureuse en principe, sévère en apparence, soit résorbée le plus tôt possible par les mœurs. Les satisfactions que nous désirons obtenir par la loi, nous ne les avons jamais demandées pour le simple plaisir de faire vidence à la liberté linguistique. J'ai toujours souhaité qu'on laisse à la liberté le plus de champs possible, et si la liberté avait suffi pour obtenir le respect des droits de chacun en matière linguistique, nous n'aurions pas pris notre recours auprès du pouvoir législatif. En Suisse, la liberté a pu réaliser la justice pour tous: il n'en a malheureusement pas été ainsi en Belgique, et c'est pourquoi, dans le domaine linguistique l'intervention légale est devenue indispensable comme elle l'a été en matière sociale. Mais lorsque la justice et l'utilité des principes imposés auront été reconnues par nos populations, lorsque nos pouvoirs publics et notamment l'Etat se seront adaptés et habitués au respect de cette loi, je suis certain que la loi actuelle lèment en discussion tombera dans l'oubli, parceque, dans la pratique, sa mise en application sera meilleure qu'en théorie.»

En het verslag vermeldt «applaudissements sur tous les bancs». (4)

Allen waren toen blijkbaar overtuigd dat die droom werkelijkheid kon worden, dat het geen utopie was. Nu we dertig jaar verder staan blijkt dit doel alleszins nog niet bereikt te zijn.

In het voormelde citaat van de heer Van Cauwelaert werd verwezen naar Zwitserland. Daar zijn de taaltoestanden nog ingewikkelder dan hier en ze worden bovendien nog doorkruist door religieuze diversiteit, wat niet van aard is om de zaak te vereenvoudigen. Daar is men nochtans met een minimum aan wetteksten tot een bevredigende oplossing gekomen.

Niettegenstaande de verschillen die bestaan tussen België en Zwitserland zijn er toch voldoende analogieën in de basisgegevens van de probleemstelling om met nut de Zwitserse toestand te onderzoeken.

Het moge volstaan hier te verwijzen naar de twee grote principes die aan de basis liggen van de taalregeling in Zwitserland.

Het eerste is: het territorialiteitsbeginsel dat inhoudt de volstreekte onaantastbaarheid van de integriteit der taalgebieden.

Het tweede beginsel is: de identiteit van de bestuurs-

talen van de Staat met de talen die door het volk worden gesproken als toepassing van de democratische idee dat de Staat het beeld moet zijn van het volk waarvan hij de politieke organisatie is.

Uit deze twee beginselen, die vergroeid zijn met het wezen van het Zwitserse volk, groeien spontaan en met de nodige soepelheid de gedragsregels in de taalverscheidenheid, en enkel waar het nodig is of waar meer precisie vereist is, worden positieve rechtsregels uitgevaardigd. Waar b.v.b. gevaar dreigt voor de taalhomogeniteit van het zwakkere Italiaanse taalgebied Ticino daar worden positieve beschermende maatregelen genomen.

Maar naast de eerbied voor en de erkenning van de verscheidenheid is er anderzijds de onverbreekbare wil van allen om in één gemeenschappelijke staat samen te leven.

Dit Zwitserse voorbeeld leert ons wat wij, met onze overvloed van wetteksten missen. Het «quid leges sine moribus» is hier terecht geciteerd. Bij ons zijn blijkbaar nog niet in voldoende mate de principes die wij met de lippen belijden vergroeid in de reflexen die onze gedragingen beheersen en die ons spontaan moeten inspireren om op het gepaste ogenblik te doen of te laten wat moet gedaan of gelaten worden.

Wij zijn in dit opzicht nog in een groeiperiode, en onze moeilijkheden zijn verschijnselen die verbonden zijn aan het groeiproces.

In afwachting dat in ons land dit groeiproces zover voltooid zal zijn dat de «nooddijken» van de taalwetgeving overbodig worden omdat het leven van de cultuurgemeenschappen en hun leden harmonisch en ongestoord zal verlopen langs natuurlijk geworden beddingen, in afwachting daarvan leven wij nog in het tijdperk van de taalwetten met de ongerieflijkheden om beters wille die daar soms aan verbonden zijn.

* * *

Het lijkt geen twijfel dat taalwetten beperkingen meebrengen voor ieders individuele vrijheid.

In gemeenschap in vrede leven betekent trouwens dat elkeen aan zijn vrijheid de nodige beperkingen weet op te leggen om de vrijheid van de anderen mogelijk te maken. Dat betekent ook dat individuele vrijheid beperkingen moet aanvaarden waar het algemeen belang dit eist.

Behoort het niet tot het algemeen belang van een uit verschillende taalgroepen bestaande gemeenschap zoals de onze dat de gezonde en natuurlijke ontplooiing van elke groep, als zodanig verzekerd weze en zo nodig beschermd worde?

En indien die bescherming beperkingen meebrengt wordt dan een inbreuk gepleegd op de individuele vrijheden en rechten?

Het antwoord op die vraag zal verschillen naargelang de betekenis die men geeft aan de noties «vrijheid» en «recht».

Wat betekenen de «vrijheden» en de «rechten» zoals zij geproclameerd werden in het verdrag van Rome? Dit verdrag dagteekent van 1950 en niet van 1850. Men mag dus wel zeggen dat het verdrag het woord «vrijheid» niet gebruikt in de negentiende eeuwse volstrekt liberale betekenis van dit woord.

De notie «vrijheid» heeft de ganse evolutie meegeemaakt die ligt tussen 1850 en 1950. En die evolutie is niet gering. De «vrijheid» van het individu is thans niet meer los te denken van zijn «gebondenheid in gemeenschap». De plechtige afkondiging van de fundamentele vrijheden in 1950 kan, in historisch verband

gezien, geen andere betekenis hebben dan die vrijheden aan allen te verzekeren, ook en vooral aan hen die ervan verstoken zijn ingevolge druk en misbruik van vrijheid en macht van anderen.

Is het niet betekenisvol dat in elk artikel van het verdrag waarin een recht of vrijheid wordt afgekondigd tevens wordt vermeld in welke mate dit recht of deze vrijheid rechtmatig kunnen beperkt worden?

En voor de artikels van het verdrag die ons hier meer bepaald interesseren volgt dan telkens een formulering die ongeveer als volgt luidt: «beperkingen kunnen slechts voorzien worden bij de wet en in zoverre in een democratische samenleving nodig is, in het belang van 's lands veiligheid, het economisch welzijn van het land, de openbare orde, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen».

Men kan toch moeilijk duidelijker de relativiteit van de vrijheid omschrijven, relativiteit die voor alle voorziene beperkingen precies slaat op de gebondenheid in gemeenschap van het individu.

Dit waren, Waarde Konfrater, de enkele overwegingen die ik wenste toe te voegen aan de gedetailleerde confrontatie van de Belgische taalwetten met de beschikkingen van het verdrag van Rome, zoals U die hebt voorgesteld.

* * *

Het verdrag van Rome over de rechten van de mens is niet het enige «Europese perspectief» dat in verband kan gezien worden met de Belgische taalwetten.

Er zijn nog andere verdragen van Rome die ons hier kunnen interesseren, meer bepaald het E.E.G. en Euratomverdrag en de daar bijkomende protocollen, de Kolen- en Staalgemeenschap en alle andere overeenkomsten en akkoorden die zovele bouwstenen zijn in de groeiende Europese integratie.

Het wil mij voorkomen dat deze ontluikende supranationale Europese gemeenschap, op taalgebied situaties doet ontstaan die analoog zijn aan deze die zich voordoen in meertalige staten.

De economische integratie die zich thans aan het voltrekken is, en die zal gevolgd worden door een politieke integratie, zal als gevolg hebben dat alle aangesloten landen in vele opzichten als het ware slechts één land zullen vormen. De vrije uitwisseling van goederen, diensten, kapitalen en personen, maar vooral de vrijheid van vestiging van de onderdanen van de Statenleden op het grondgebied van de andere Statenleden, zal onvermijdelijk ook op louter cultureel gebied een sterke weerslag hebben door een nog verhoogde interpenetratie tussen de verschillende Europese culturen.

De louter technische taalproblemen die zich daarbij stellen worden gemakkelijk opgelost door de steeds toenemende meertaligheid van de gespecialiseerde kaders en de moderne hulpmiddelen die de vertaaldiensten ter beschikking staan.

In een verder perspectief gezien is het echter te verwachten dat op vele plaatsen in Europa zich nederzettingen zullen vormen van anderstalige Europeanen, in nog grotere mate dan dit nu reeds het geval is.

Iedereen begrijpt onmiddellijk welke gevaren daarvan kunnen verbonden zijn indien door deze nederzettingen tegenover het gastland en zijn inwoners geen elementaire discretie en eerbied aan de dag wordt gelegd.

Stelt U voor wat er zou gebeuren indien de vestigingsmogelijkheden door een bepaalde groep zouden misbruikt worden om aan cultuurimperialisme te gaan doen

op een wijze die een bedreiging vormt voor de culturele gaafheid van het gastland. Het is evident dat dergelijke praktijken de verstandhouding onder de Europese volkeren dadelijk in het gedrang zouden brengen. En dat houdt niet enkel verband met het feit dat de Europese Staten, niettegenstaande de integratie, afzonderlijk soevereine Staten blijven, ook nadat zij een deel van hun soevereiniteit hebben afgestaan aan het supra-nationale gezag.

Het is van het allergrootste belang voor de toekomst van Europa dat dit aspect van de integratie niet uit het oog verloren worde. De interpenetratie der culturen zal inderdaad slechts een harmonieuze wederzijdse verrijking kunnen betekenen indien zij gepaard gaat met een volstreekte wederzijdse eerbiediging.

Het verenigd en zich integrerend Europa gaat aldus een experiment tegemoet waarbij de ondervinding van meertalige landen nuttig kan geconsulteerd worden. Het Zwitserse voorbeeld lijkt mij zeer rijke positieve lessen te bevatten.

De Belgische ondervindingen lijken mij ook zeer leerrijk maar dan eerder op negatieve wijze. Het ware te betreuren dat in Europees verband niet spontaan de gedragsregels gebaseerd op strikte wederzijdse eerbiediging der cultuurgemeenschappen zouden ontstaan, zoals dit helaas in België is moeten gebeuren.

De grotere cultuurgemeenschappen dragen hier een grote verantwoordelijkheid omdat zij van nature uit gemakkelijk verleid worden om op de kleinere te gaan drukken.

Het feit dat de cultuur- en taalgemeenschappen in Europa talrijk zijn lijkt mij een gunstig element dat van aard is om dat evenwicht-in-wederzijdse-eerbied gemakkelijker spontaan te laten bereiken, althans indien men mag voortgaan op de ondervinding van Zwitserland waar een gelijkaardige situatie bestaat.

De oplossingen die op Europees vlak zullen betracht en gevonden worden voor de problemen die zich stellen in verband met het samenleven van meerdere cultuurgemeenschappen in het politiek-economisch verband van het Verenigd Europa kunnen, in omgekeerde richting, ook inspirerend werken op onze houding in onze eigen binnenlandse toestanden.

Ik wens deze beschouwingen te besluiten met een verklaring van optimisme en geloof in de toekomst.

Is het U nog niet opgevallen hoe in de laatste jaren op alle gebieden en in zeer brede kring een nieuwe instelling van de geesten aan het groeien is met betrekking tot «de andere», wie die andere nu ook zij of in welk opzicht hij ook anders weze dan wijzelf. Deze nieuwe geesteshouding is gekenmerkt door een spontaan openstaan voor de andere als andere, door de wil om naar de andere te luisteren en de eerlijke poging om hem van uit zijn standpunt te begrijpen, door de eerbied voor het «anders» zijn van de andere. Dit alles in plaats van de maar al te vaak beoefende agressiviteit of superieure ingnorantie tegenover al wie niet denkt zoals wij, niet is of niet gekleurd is zoals wij.

De uitbreiding van deze geesteshouding tot steeds bredere kringen maakt het mogelijk dat eeuwenoude kloven worden overbrugd, dat ervijandschap opgedoekt en door bondgenootschappen vervangen wordt, dat oude veten worden bijgelegd, dat sectarisme wordt verbannen. Dit fenomeen doet zich voor op politiek, sociaal, godsdienstig, raciaal gebied en dit in de betrekkingen van individu tot individu, van individu tot gemeenschap en omgekeerd, van gemeenschap tot gemeenschap.

Er wordt daar een potentiële energie aan goede wil, begrip, verstandhouding en samenhorigheidszin opgebouwd die van uitzonderlijk grote betekenis is voor de oplossing van de vragen die ons vandaag hebben beziggehouden.

En zo wordt de kring weer gesloten en kom ik terug tot het onderwerp en de titel van de openingsrede om, de wijze en thans haast profetische woorden van August Vermeylen indachtig, te besluiten met deze oprechte wens: dat wij, beschermd door de taalwetten, in België betere Vlamingen zouden mogen zijn, om, in Europese perspectief betere Europeërs te kunnen worden.

(1) Zie verklaringen van verslaggever Van Cauwelaert. Parlementaire Handelingen - Kamer van Volksvertegenwoordigers 1931-32 - zitting van 20.1.1932 - p. 495: «On a trop longtemps confondu l'unité politique de la Belgique avec l'unité linguistique. Ce sont deux choses tout à fait différentes.»

(2) Parlementaire Handelingen - Kamer van Volksvertegenwoordigers 1931-32 - p. 577 - zitting van 28 januari 1932.

(3) Parlementaire Handelingen - Senaat - zitting 1931-32 - p. 1144 - zitting van 15 juni 1932.

(4) Parlementaire Handelingen - Kamer van Volksvertegenwoordigers - zitting 1931-32 - p. 501 - zitting van 20 jan. 1932.

Rede van Mr J. DELEPELEIRE, stafhouder der Balie van Brussel

Geachte Confrater,
Meester Philippe Vergels,

Ik meen dat we van U mogen zeggen dat U een onzer eminentste confraters zijt.

Moge uw eenvoud deze lofbetuiging aanvaarden.

Zij richt zich tot U, de onberispelijke advocaat met zijn verfijnde tred, zijn grote gestalte en zijn buitengewone hoffelijkheid.

Zij richt zich eveneens tot de intellectueel. Zelfs indien U zeer discreet zijt, Mr. Vergels, kennen wij uw uitgebreide en gevarieerde cultuur, steeds belangstellend in het nieuwe. We hebben de buitengewone luister van een onberispelijke taal kunnen waarderen.

Van ganser harte, de gelukwensen van de Orde voor de kwaliteit van de gedachte en de welsprekendheid waarvan U ons een bewijs komt te leveren.

Eer en lof oogst de balie met U en uw stafhouder dankt U hiervoor.

Geachte Confrater, het voornaamste punt van mijn antwoord is: De balie van Brussel is rijk, dank zij

het talent van al zijn leden, welke taal zij ook spreken.

Geachte Confraters, ik richt me tot U allen wier moedertaal het Nederlands is.

Ik richt me tot U, Meester Vergels, als tot een uitgelezen toehoorder op het ogenblik dat de franssprekenden van dit land, van deze stad, soms het gevoel hebben dat een dialoog zo moeilijk wordt.

Het ligt niet in mijn bedoeling U aangenaam te zijn, ik zou ook nieuw wensen dat U in mijn antwoord dat wijwater zoudt vinden dat alle problemen oplost, ze in de vergeethoek stopt en vervolgens een nog ondraaglijker werkelijkheid het hoofd dient te bieden.

* * *

Je vous demande de m'écouter, mes chers Confrères, très attentivement parce que nous n'avons pas tant d'occasions de nous parler et parce que j'ai des choses à vous dire, que je crois très sérieuses et très importantes. Pour être bien compris, je vous le dirai dans

ma langue maternelle parce que je ne manie pas la vôtre avec dextérité et que j'ai trop de respect pour la langue de tant de mes ancêtres.

Certes, nous avons ici des amis étrangers et il est embarrassant de leur donner le spectacle de nos ennuis.

Mais je crois qu'il faut passer sur cet inconvénient et que vous avez eu raison, Me Vergels, de prendre le sujet que vous avez choisi.

Je vous ai déjà dit combien j'admire la forme de votre discours; j'ajoute que j'apprécie infiniment le courage que vous avez eu à le penser, à l'écrire et à le dire, mais vous savez que je ne puis être d'accord.

Vous savez aussi que la question nous dépasse tous les deux : derrière la façade d'une législation linguistique, c'est l'existence de tout notre peuple qui est en jeu.

Or, ce qui me frappe dans votre exposé, c'est encore beaucoup moins ce qu'il dit que ce qu'il ignore ou ce qu'il laisse dans l'ombre.

Comment pouvez-vous croire que c'est l'état unitaire de 1830 qui a légiféré contre le flamand, que c'est lui qui a permis aux francophones de faire, comme vous le dites, « pénétrer leur langue en Flandre en fermant hermétiquement leurs frontières à toute pénétration de la langue flamande » ?

Où avez-vous trouvé cela, mon cher Confrère ?

Nous savons tous que la Belgique n'est pas née en 1830, pas plus que l'Italie ou l'Allemagne en 1870.

Ce pays n'est pas une création artificielle. C'est lui qui est un don de Dieu et non pas l'une ou l'autre de ses parties. Notre nom est vieux de deux mille ans, nos aïeux sont partis ensemble pour les Croisades, ils ont vécu dans nos évêchés, nos principautés, nos communes, sans aucune différence entre flamands et wallons. Je voudrais que vous me citiez un seul pays d'Europe dont les habitants ont, pendant plus longtemps, partagé exactement la même vie quotidienne, les mêmes problèmes sociaux et économiques, la même religion, les mêmes élans.

Je vous demande de vous souvenir que, depuis le 15e, les provinces belges vivent unies sous les mêmes régimes, avec les mêmes heures de gloire et les mêmes détresses.

Je sais : dans les deux Flandres depuis le 9e siècle et dans toutes nos provinces depuis les Bourguignons, il y a effectivement une présence du français qui dépasse les simples limites linguistiques.

Ce n'est pas la bourgeoisie de 1830 qui a implanté le français en pays flamand, c'est un ensemble de circonstances beaucoup plus anciennes et beaucoup plus complexes.

Ce sont ces circonstances, ces rapports constants, si souvent heurtés mais aussi fructueux, qui ont uni ou opposé la monarchie française à Gand et Bruges. C'est cette administration centrale que les Bourguignons nous ont laissée, c'est cet embryon grandissant d'état moderne, qui a parlé le plus souvent français, alors que les autorités locales gardaient leur langue propre.

C'est, enfin, le 18e, avec le rayonnement intellectuel que vous connaissez. Ni Frédéric de Prusse, ni Cathérine de Russie ne comprendraient quoi que ce soit au débat d'aujourd'hui.

Voilà ce qu'il faut rappeler, Me Vergels : la Belgique de 1830 est l'héritière de la Belgique de deux millénaires, héritière naturellement arrivée à sa majorité.

Elle n'a jamais songé, systématiquement, à faire de la propagande francophone. Elle s'est trouvée devant une situation de fait qu'elle a consacrée. A tort sans doute.

En tout cas, nous estimons aujourd'hui que c'est à

tort. J'aimerais plutôt dire que c'est nous qui avons raison, cent ans après.

Car le problème de 1830 était évidemment un problème social : dans la mesure où seuls les notables disposaient du pouvoir et où tous ces notables parlaient le français, il fallait s'attendre à la situation que vous déplorez.

Lorsque le suffrage universel est venu renverser ce régime censitaire, d'autres changements sont devenus nécessaires. Heureusement.

Mais souvenons-nous toujours que ce n'est pas tant le français qui a triomphé de 1830 à 1918, c'est une classe possédante.

Croyez-moi, les mineurs borains ont eu tout autant à se plaindre de l'époque que les tisserands gantois.

Pourquoi faut-il retrouver, malgré cela, chez vous, chez tant d'autres, l'écho toujours présent d'une sorte de rancune ineffaçable ?

Bruges, Gand, Anvers auraient-ils donc été moins glorieux au 19e ? Auguste Beernaert serait-il un homme d'Etat moins illustre parce que ce Flamand gouvernait en français ?

Je sais bien l'explication qu'on peut trouver à cette blessure dont nous ne comprenons pas la persistance.

Nous savons que Prudens Van Duyse a dit : « De taal is gans het volk ».

Mais si ce n'était pas tout à fait exact, Me Vergels, si au-delà de ce bonheur qu'est une langue aimée, il y avait autre chose, d'autres vertus, d'autres qualités ?

Pensez-vous que les Ecoissais qui, à 96 %, ne connaissent plus le gaélique, soient une peuple moins estimable, que leur gloire soit moins grande parce qu'ils parlent anglais ?

Etes-vous vraiment persuadé qu'il faille faire un pays par langue, que nous aurions dû rester celtes, par exemple au lieu de parler bas-latin, que nous devrions aujourd'hui unir Québec, Lausanne ou Namur à la France, remettre les Etats-Unis au sein du Commonwealth et toute l'Amérique latine aux ordres de Madrid ou de Lisbonne ?

Ce n'est certainement pas cela que vous souhaitez mais vous allez jusqu'à regretter la connaissance d'une autre langue, ce qui est incroyable à notre époque et ce qui est démenti par toutes les gloires de la littérature flamande des cent dernières années.

Foin du mysticisme, mes chers Confrères. Faut-il faire de la langue un nouveau dieu et recommencer là-dessus de nouvelles guerres de religion ?

Tout paraît y conduire si nous ne montrons pas plus de sagesse profonde. Le Souverain pontife s'adresse à la Belgique, il rappelle son unité et ses querelles stériles, il cite un grand prélat dont le courage et la bonté nous illuminent encore, et il se trouve des voix pour dire que le Pape est mal informé.

Dans son admirable message de Noël, le Roi a exalté les mêmes valeurs.

Dira-t-on également qu'il se trompe ? Trois cents professeurs d'université viennent de dire leurs craintes et leurs angoisses devant l'assaut donné à nos libertés les plus vieilles. Dira-t-on également qu'ils ont tort ?

Les insensés qui polémiqument ne peuvent-ils faire retour en eux-mêmes et s'imaginer que, peut-être, c'est en eux que se trouve l'erreur ?

Et si demain Strasbourg, qui a déjà déclaré des recours recevables — et vous savez que cela va beaucoup plus loin que la simple procédure — si demain, par hasard, Strasbourg donnait raison aux requérants, quelles conclusions en tirerions-nous ?

Me Vergels, je voudrais vous dire deux choses :

La première, c'est que j'ai peur. Peur que vous ne fassiez, finalement, plus de tort que de bien à la langue que vous aimez avec tant de ferveur, avec tant de raison.

On peut estimer, bien sûr, que tout cela est sans importance, que l'opinion des autres ne compte guère. C'est faux.

België is ons Vaderland. Nous n'avons pas d'autre patrie.

Entre Meuse et Escaut, le destin des Belges est inscrit, le dos aux forêts d'Ardenne, les yeux vers la mer : sans chauvinisme mais sans idée de suicide, sans qu'il soit besoin de pactes ou de contrats.

Si nous vivons ensemble, c'est parce que nous sommes nés d'un même passé, d'un sang constamment mêlé. Retenez bien cela, mes chers Confrères : un mariage sur dix, depuis que nos statistiques existent, franchit et refranchit ce qu'on appelle si sottement la frontière linguistique — et vous devinez que cela remonte à plus loin que les statistiques.

Vous permettrez à votre bâtonnier de vous le rappeler, lui qui est le fils d'un Gantois et d'une Liégeoise.

Et j'ai peur, Me Vergels, de l'incompréhension qu'une législation de contrainte pourrait faire naître. J'ai peur du tort que cela fera à votre langue, sans que cela lui apporte le moindre avantage.

Vous me dites que c'est la loi qui affranchit et la liberté qui opprime.

D'accord en 1850. Mais à condition de ne pas faire le contraire aujourd'hui. Or, actuellement, on dit que c'est précisément ce qui se passe : que doit penser le citoyen quand la loi paraît l'opprimer, quand il lui semble, à tort ou à raison, que ce serait une vengeance ?

Le drame est que ce citoyen doive recourir à d'autres instances pudiciaires que celles de son pays, parce qu'il se sent menacé.

Je vous avoue bien volontiers que je le regrette comme vous, mais je vous demande de songer à quelques faits précis.

Ne croyez pas au parallélisme de la culture et du pouvoir.

Dans l'état de prééminence du français que nos provinces ont connu dans le passé, aucune de nos deux langues n'a brillé au 19e.

La langue française, depuis l'heure de gloire du Prince de Ligne, n'a guère eu, pendant cent ans, plus d'illustration chez nous que le flamand.

Voulez-vous également m'expliquer pourquoi Karel van de Woestijne, votre plus grand, notre plus grand poète, apparaît dans la bourgeoisie francophone, à la fin du 19e, à Gand ?

Qui a empêché Gezelle d'écrire, et Buysse, et Teirlinck, et Vermeulen ?

Pensez-vous, Me Vergels, que le génie se commande et que ce soient des chambres culturelles qui en garantissent l'éclosion ?

Et, d'autre part, constatez que De Coster, Verhaeren, Ghelderode, Jean Ray honorent aussi la Flandre dans sa gloire la plus profonde et la plus pure. C'est une joie de plus, Me Vergels, ce n'est pas une honte ou une affliction.

Cette richesse-ci n'empêche pas celle-là. Bénissez donc la chance qui fait que cette terre, ces arbres, ces villes soient aimés en deux langues et — grâce à cela — connus jusqu'au bout du monde.

Voilà ce qu'il faut d'abord regarder en face : les splendeurs de Gand, d'Anvers, de Tongres nous concernent, comme celles de Liège, de Mons, de Tournai sont également à vous.

Cela veut dire qu'il n'y a pas deux ou trois commu-

nautés en Belgique mais un peuple, comme il y a toujours eu, pour le meilleur et pour le pire : van België en voor België, alles.

La deuxième chose que je voulais vous dire, mes chers Confrères, c'est qu'une conscience mondiale se forme peu à peu.

Malgré les difficultés apparentes, les convulsions qui étreignent les jeunes nations, les régimes politiques encore si divers, la dernière guerre a, je pense, laissé des traces durables.

Les Nations-Unies, les organes internationaux, un droit international fondé sur des principes identiques sont nés ou naissent sous nos yeux. L'horreur de la guerre nucléaire, le souvenir des camps de concentration, la haine des régimes de terreur sont les ferments certains de cette évolution.

Vous avez utilement rappelé, Me Vergels, l'une des plus belles fleurs de ce jardin de l'avenir : les principes de la Convention des Droits de l'Homme que la Belgique s'est engagée à respecter.

Je ne comprends pas les nuances que vous y apportez.

Comme nous ne comprenons pas qu'on ait pu dire : la liberté religieuse est essentielle, la liberté politique est essentielle, mais la liberté linguistique ne l'est pas.

S'il y a trois à quatre cent mille francophones qui vivent en territoire administratif de langue flamande, ce sont des Belges, des citoyens libres.

Faites-moi la grâce de croire que si quatre cent mille flamandophones vivaient en Wallonie, je revendiquerais pour eux les mêmes droits.

Vous aussi sans doute.

On n'efface pas une injustice par une injustice.

On ne la pardonne pas davantage parce que les victimes seraient, paraît-il, en majorité de condition aisée. Il n'y pas de classes sociales pour la religion ou pour la langue.

On ne l'excuse pas plus, en disant que l'Etat n'interdit rien : vous savez, comme moi, que les catholiques de ce pays se sont battus, pendant des générations, pour que l'Etat, précisément, intervienne au lieu de se borner à ne pas interdire. L'école est devenue une affaire officielle.

C'est le principe même de la contrainte qui me révolte parce que je suis convaincu qu'elle ne peut mener qu'à la catastrophe.

Il est inconcevable que certains aient osé dire que les francophones de Flandre étaient des immigrants. On voit bien où, inconsciemment, ceux qui disent cela veulent aller ; comme pour les huguenots, les jésuites ou les juifs, à l'expulsion : que ceux qui ne sont pas d'accord avec la majorité s'en aillent. On sait comment, inmanquablement, cela a fini.

Vous me direz, Me Vergels, que je suis injuste et que vous ne voulez pas tout cela, qu'on n'est pas responsable de ses extrémistes. Je le sais. Et, malgré toutes les phrases de votre discours qui nous heurtent quelque peu, il est vrai que vous êtes beaucoup plus modéré que bien d'autres.

Je vous ai dit mon angoisse : à l'heure actuelle, c'est comme si l'on ne pouvait plus discuter. Or, nous avons besoin de vous.

Besoin que vous sachiez que nous aimons le flamand, que, même si nous le parlons mal ou peu, il fait partie de notre vie.

J'aimerais que nous retrouvions le chemin de votre cœur et de votre raison et que vous songiez qu'aucun impérialisme ne réussirait à regagner les nôtres.

La Belgique, ce ne sont pas deux cultures coexistantes mais une culture mêlée, s'exprimant en deux langues, à mi-chemin du courant germanique et du

courant latin, eux-mêmes combien de fois recroisés dans la peinture, dans la musique, dans la pensée.

Songez à la chance énorme que nous avons.

Il ne faut donc pas que nous nous laissions égarer sur des chemins méconnaissables par de mauvais bergers.

Aimer une langue, ce n'est pas en condamner une autre.

Défendre une culture, ce n'est pas écraser la voisine. Vinculer les libertés d'une minorité ne produira pas un génie de plus. Nous devons, nous avocats, garder les mêmes opinions sur la liberté, sur le droit, sur le patrimoine imprescriptible de l'homme et du citoyen. Il n'y a pas deux vérités, quoi qu'en pense Pirandello.

Nous avons tout souffert pour ce que nous aimons, Me Vergels.

C'est une chose que je n'aime pas rappeler, mais vous savez que près de cent mille Belges ont passé cinq ans en captivité parce qu'ils étaient francophones.

Bien sûr, c'était la faute de l'ennemi, mais nous n'en avons guère parlé, nous n'avons pas voulu en faire un martyr, ni en tirer une brûlante amertume.

Nous avons pensé que nous souffrions un peu différemment pour notre pays, voilà tout.

* * *

Geachte heer Voorzitter,

Geachte Confrater,

Ik eindig deze uiteenzetting, die een wekroep is tot U. Het Vlaams Pleitgenootschap bewijst de Orde nuttige diensten. Mijn bijzondere dank ervoor.

Uw toestand kan soms moeilijk schijnen in de schoot van de balie met franssprekende meerderheid.

Ik wil dat het uw hoogmoed weze, ik wens U te zeggen dat ik fier ben over U voor hetgeen U kent en hetgene U vertegenwoordigt.

Doet uw taal beminnen.

Doet uw taal beter kennen. Strijdt opdat in onze dagbladen een beter begrip, een betere kennis van de Vlaamse poëzie en de Vlaamse roman moge groeien.

Volgt aandachtig elke dag wat in het frans verschijnt.

Weest de eersten, die hun stem van intellectuele Vlamingen, broederlijk verenigd met de onze, verheffen om de vloed van onterend extremisme in te dijken.

We leven samen, heeft de Koning gezegd, omdat we dezelfde belangen en dezelfde gehechtheid bezitten.

Ik zal er de onvergetelijke woorden van een groot man die de ganse wereld komt te verliezen, aan toevoegen: «Vraagt niet wat uw land voor U kan doen, doch stelt de vraag wat U voor uw land doen kunt».

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer (voltallig). — 7 maart 1963.

Eerste voorzitter: M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever: M. Polet.

Advokaat-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Advokaten: Mrs. De Bruyn en Fally.

Onrechtmatige overheidsdaad. — Verplichting alleen veilige wegen voor het verkeer open te stellen en door gepaste maatregelen elk abnormaal gevaar te ondervangen. — Deze verplichting is niet noodzakelijk vervuld door het plaatsen van de door het algemeen wegenverkeersreglement voorziene tekens.

De machten die de wet aan de administratie in het algemeen belang toekent, stellen haar niet vrij van de aan iedereen opgelegde verplichting van voorzichtigheid.

De openbare machten hebben de verplichting slechts wegen in te richten en voor het verkeer open te stellen, die voldoende veilig zijn. Buiten het geval waarin een vreemde oorzaak, die hun niet kan worden verweten, hen verhindert de op hen rustende verplichting van veiligheid te vervullen, moeten zij door gepaste maatregelen elk abnormaal gevaar ondervangen. Deze verplichting hebben zij niet noodzakelijk vervuld door er in de voorwaarden die de artikelen 93 en 94 van het algemeen wegenverkeersreglement nader aanduiden de door deze bepalingen voorziene tekens aan te brengen.

Belgische Staat (Minister van Openbare Werken) t./
Mutuelle Générale Française Accidents.

Gelet op het bevelschrift door de Heer Eerste Voorzitter op 20 februari 1963 gewezen, beslissend dat de zaak in voltallige terechtzitting zal behandeld worden; Gehoord het door Raadsheer Polet gedane verslag

en op de conclusie van de Heer Ganshof van der Meersch, Advocaat-generaal;

Gelet op het bestreden arrest, op 10 juni 1961 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 93, van bijlage I van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer gevoegd bij het koninklijk besluit van 10 december 1958 tot wijziging en bijwerking van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest voor recht gezegd heeft dat aanlegger een fout gepleegd heeft welke aan de oorsprong van de door verweerster geleden schade ligt en hem veroordeeld heeft om aan deze laatste de som van 74.350 frank met de gerechtelijke interesten sinds de dag van de uitbetaling en de kosten te betalen, om de reden dat de enige voorzorg genomen om de gebruikers van de baan E/9 te waarschuwen voor het uitzonderlijk glijdend karakter van de strook van deze baan, waarop zich het litigieus ongeval voorgedaan heeft — namelijk het aanbrengen van het teken nr 12 — volkomen onvoldoende was, dat dit teken «in grote overvloed op de banen voorkomend, normaal aanduidt dat de bekleding welke de gebruiker bereiken zal, zich niet leent tot het verrichten van draaiingen of van bewegingen met grote snelheid; dat het niet kan betekenen dat de bestuurder zich op een zo glijdend vlak zal bevinden dat zijn wagen in volle rechte lijn langs de kant zal geduwd worden» en dat de fout van de Staat (onvoldoende aanduiding van een buitengewoon gevaar) de uitsluitende oorzaak is van het ongeval en van de door verweerster ondergane schade, dan wanneer uit artikel 93 van de Wegcode en uit zijn bijlage 1 blijkt dat het teken nr. 12 dient om de weggebruiker voor het bestaan van een gevaar te waarschuwen, namelijk de glijdende toestand van de rijbaan, en dat het dus niet gewoonweg aanduidt dat de bekleding welke de gebruiker zal bereiken zich niet

tot het verrichten van draaiingen of van bewegingen met grote snelheid leent, met het gevolg dat het bestreden arrest een onjuiste interpretatie van de draagwijdte van het teken nr. 12 gegeven heeft en, op deze onjuiste interpretatie steunend, onwettelijk, en in elk geval zonder wettelijke reden, beslist heeft dat aanlegger onvoldoende op een buitengewoon gevaar de aandacht gevestigd heeft en, dienvolgens, een fout gepleegd heeft in rechtstreeks oorzakelijk verband met het ongeval;

Overwegende dat uit het bestreden arrest volgt dat op 28 augustus 1957 de verzekerde van verweerster op een baan van de Staat reed toen zijn wagen uitgleed en zich tegen een boom wierp;

Overwegende dat het arrest vaststelt: 1° «dat de strook van de baan waarop het ongeval zich voorgedaan heeft op 29 juni 1957 een nieuwe bekleding gekregen had welke weldra zo gevaarlijk glijdend scheen dat het door de verzekerde van beroepster (hier verweerster) opgelopen ongeval reeds het tiende was van een reeks welke slechts eindigde wanneer een bedekking tegen het glijden op 18 november 1957 geplaatst werd, nadat 30 ongevallen zich op deze strook voorgedaan hadden»; 2° «dat niets, in het uitzicht van de baan, de bestuurders waarschuwde voor het gevaar dat zij zouden lopen»; 3° «dat vóór de dag van het ongeval, een teken nr. 12 door de administratie rond het begin van het glijdend gedeelte van de baan geplaatst geweest was»;

Overwegende dat het arrest beslist «dat de fout van de Belgische Staat (hier aanlegger) de uitsluitende oorzaak van het ongeval en dus van de door beroeper ondergane schade is»;

Overwegende dat, om deze beslissing te rechtvaardigen het arrest erop wijst dat het gevaar dat de weg op de plaats van het ongeval vertoonde «werkelijk buitengewoon» was en dat «de enige voorzorg welke getroffen werd, het aanbrengen van het teken nr. 12, volstrekt onvoldoende was, dat dit teken... normaal aanduidt dat de bekleding welke de gebruiker zal bereiken zich niet leent tot het verrichten van draaiingen of van handelingen met een grote snelheid»;

Dat het er insgelijks op wijst dat de toestand «volledig abnormaal was; dat het dus de plicht van het verantwoordelijk bestuur was dit gevaar door dringende maatregelen te ondervangen...», dat het zulks kon doen tegelijk door zand of as op deze strook uit te storten en door de gebruikers te waarschuwen door een teken dat de ernst van het gevaar aanduidt en hun snelheid beperkt» en nader bepaalt dat de argumenten door aanlegger ingeroepen om zich te rechtvaardigen «geen antwoord geven op het aan hem gericht verwijt dat hij door de hierboven aangeduide middelen het gevaar niet ondervangen had, op de ernst waarvan hem gewezen was door de ongevallen welke mekaar op deze plaats opvolgden alsook door de adviezen van de provinciale en gemeenteverhuden»;

Overwegende dat, in tegenstelling met hetgeen het middel voorhoudt, het arrest niet beslist dat de enige fout van aanlegger erin bestaat een buitengewoon gevaar onvoldoende aangeduid te hebben;

Dat uit de hierboven overgenomen redenen blijkt dat de rechter overwogen heeft dat de administratie insgelijks andere veiligheidsmaatregelen had moeten treffen en vastgesteld heeft dat, ter zake, zulkdanige maatregelen konden getroffen worden doch niet getroffen werden;

Overwegende dat de machten welke de wet aan de administratie in het algemeen toekent haar niet vrijstellen van de verplichting van voorzichtigheid, welke zich aan allen opdringt;

Overwegende dat de openbare machten de verplichting hebben slechts wegen die voldoende veilig zijn in te richten en voor het verkeer te openen; dat, buiten het geval waarin een vreemde oorzaak, die hun niet kan verweten worden, haar verhindert de verplichting van veiligheid welke op haar rust te vervullen, zij door gepaste maatregelen, elk abnormaal gevaar moeten ondervangen;

Dat zij niet noodzakelijk deze verplichting vervuld hebben, wanneer de openbare weg een zulkdanig gevaar vertoont, door er, in de voorwaarden welke de artikelen 93 en 94 van het algemeen reglement op de politie van het verkeer nader aanduiden, de door deze bepalingen voorziene tekens aan te brengen;

Overwegende dat de rechter aldus heeft kunnen vaststellen dat het aanbrengen van het teken nr. 12 geen maatregel uitmaakte welke het abnormaal gevaar ondervangt, dat de gebrekkige toestand van de baan vertoonde, en wettelijk heeft kunnen beslissen dat, daar de administratie zich ervan onthouden had de noodzakelijke maatregelen te treffen, zij aan haar verplichting van veiligheid was tekort gekomen;

Overwegende, dienvolgens, dat, al was het juist dat het teken nr. 12 in bijlage 1 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer niet de betekenis heeft welke de door het middel bestreden reden eraan toekent, het bestreden dispositief door de andere vaststellingen en overwegingen van het arrest wettelijk gerechtvaardigd zou blijven;

Dat bij gebrek aan belang het middel dus niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 12 maart 1963.

Voorzitter: M. Anciaux Henry de Faveaux.

Raadsheer-verslaggever: M. Richard.

Advokaat-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Inkomstenbelastingen. — Belastbaarheid van vergoeding wegens winstderving. — Belastbaarheid van interesten wegens te late betaling van een vergoeding.

De som, die uitbetaald wordt tot vergoeding van het derven van winsten wegens verbreking van een kontract van handelsvereniging, is zelf de opbrengst van een winstgevend bedrijvigheid. De vergoeding is derhalve belastbaar.

Interesten (conventionele of gerechtelijke) die bestemd zijn tot vergoeding van de bijzondere schade gesproken uit de verdraagde betaling van de hoofdsom, zijn niet belastbaar. Zij vormen noch de opbrengst van een belegging noch de opbrengst van een bedrijfsactiviteit.

Interesten, die een geheel vormen met een vergoeding wegens winstderving, zijn bedrijfswinsten zoals de hoofdsom waarop ze betrekking hebben, en als zodanig belastbaar.

Punski t./ Belgische staat (Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest, op 15 februari 1961 gewezen, door het Hof van beroep te Brussel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 25, paragraaf 1, 1°, 27, paragraaf 1, 29, paragraaf 1, en 35, paragraaf 1, lid 2 van de bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen,

doordat het bestreden arrest in hoofde van aanlegger in de bedrijfsbelasting belastbaar verklaart de vergoeding, die hij ontvangen heeft wegens schuldig verbreken door zijn vennoot, de «Société Belge Industrielle», van het tussen partijen gesloten contract van vereniging in deelneming, om de reden dat het een «door verrichtingen betreffende een nijverheids-, handels-, of landbouwexploitatie opgeleverd inkomen» zou zijn, belastbaar op grond van artikel 25, paragraaf 1, 1°, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, en van artikel 27, paragraaf 1, die de draagwijdte ervan bepaalt,

dan wanneer,

1) aangezien het, zoals het bestreden arrest releveert, een vergoeding is, betaald wegens verbreking van een verenigingscontract, die «de kapitalisatie vertegenwoordigt van de verhoopte winsten gedurende de perioden tijdens welke het verbroken contract zijn gevolgen had kunnen uitoefenen» en die «haar oorzaak vindt in dit verenigingscontract en de verbreking ervan», het litigieuze bedrag, enerzijds, niet voortkomt uit hetgeen opgeleverd werd door de verrichtingen van het bedrijf, waarvoor de vereniging opgericht werd, noch uit een eventuele vermeerdering van de in dit bedrijf gestoken activa, en, anderzijds, niet kan beschouwd worden als de opbrengst van een persoonlijk bedrijf van aanlegger, in het raam waarvan hij aan de vereniging zou hebben deelgenomen en waarvan het arrest overigens het bestaan niet vaststelt (schending van de artikelen 25, paragraaf 1, 1°, en 27, paragraaf 1, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen);

2) ongeacht evenvermeld artikel 27 en de bepalingen voorzien inzake staking van arbeid of verbreking van bedienden- of dienstverhuuringscontract, door de artikelen 29, paragraaf 1 en 35, paragraaf 1, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen die ten deze, niet toepasselijk zijn, geen wetsbepaling de vergoedingen wegens contractbreuk, en onder meer wegens verbreking van een contract van vereniging in deelneming aan de bedrijfsbelasting of aan elke andere belasting onderhevig maakt (schending van al de bepalingen van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen voorzien in het middel):

Overwegende dat uit de aldus door de rechter vastana de ten nadele van «de Société Belge Industrielle» gerechtelijk uitgesproken ontbinding van tussen haar en aanlegger gestichte vereniging voor de exploitatie van een handel in bioscoopmaterieel, zij hem voor de herstelling van de schade, die zij aan zijn vermogen veroorzaakt had door de verbreking vóór de overeengekomen vervaldag van het contract van handelsvereniging, dat hem met deze vennootschap verbond, een bij minnelijke schikking bepaalde vergoeding betaald heeft, die de kapitalisatie vertegenwoordigde, buiten de intresten, van de winsten die aanlegger had kunnen ontvangen gedurende de periode tijdens welke het verbroken contract zijn gevolgen zou hebben gehad;

Overwegende dat uit de aldus door de rechter vastgestelde feiten volgt dat, hoewel evengemelde vereniging op de datum van de betaling met haar bedrijvigheid opgehouden had, de aan aanlegger door zijn schuldege vennoot betaald werd tot vergoeding van het derden van winsten, die de uitvoering van het contract hem moest verschaffen, en dat derhalve de overeenkomst, waardoor aanlegger deze vergoeding bekomen

had, zelf de opbrengst was van zijn winstgevende bedrijvigheid;

Overwegende dat krachtens artikel 25, 3°, van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen de bedrijfsbelasting, de baten van elke winstgevende betrekking treft, waaruit volgt, dat geen van de onderdelen van het middel kan ingewilligd worden;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 14, paragraaf 1, 18 van de bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, 6 van de wet van 1 mei 1913 zijnde artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek, 25 en 27 van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen,

doordat het bestreden arrest de gerechtelijke intresten verbonden aan de door aanlegger ontvangen vergoeding, in de bedrijfsbelasting belastbaar verklaart, om de redenen dat het onder meer «intresten zou betreffen, die in principe onder de toepassing van artikel 14, paragraaf 1 vallen» doch «dat naar luid van artikel 18 van de gecoördineerde wetten, die in 3° van paragraaf 1 van artikel 14 bedoelde inkomsten, die zijn uit de belegde kapitalen, uit de schuldvorderingen van alle aard en uit de daarin nader aangeduide gelddeposito's, met uitzondering echter van de schuldvorderingen of deposito's, die een bedrijfskarakter hebben, voor zover het behoorlijk vastgesteld wordt, dat de daaraan verbonden intresten begrepen zijn in de comptabiliteit van de in België gelegen exploitaties, waaraan die inkomsten ten goede komen» en «dat de intresten van de hoofdschuldvordering het gevolg zijn van een uit een contractbreuk voortvloeiende winstderving; dat zij noodzakelijk een geheel vormen met de uitslagen van het bedrijf of van haar vereffening, dat zij dus een bedrijfskarakter hebben; dat zij in de rekeningen van het bedrijf moeten ingeschreven worden en aan de bedrijfsbelasting onderhevig zijn»,

dan wanneer,

1) gerechtelijke intresten geen van de bij artikel 14, paragraaf 1, van de gecoördineerde wetten voorziene belastbare inkomsten zijn en inzonderheid geen inkomen van belegde kapitalen, van schuldvorderingen of gelddeposito's doch de vergoeding vertegenwoordigen van de uit de vertraagde uitvoering van een verbintenis gesproken bijzondere schade, zonder de schuldeiser rijker te maken, wien zij niet meer winst bezorgen dan de hoofdvergoeding, waarop zij betrekking hebben (schending van de artikelen 14, evengemelde paragraaf 1, en 1153 van het Burgerlijk Wetboek);

2) daar het, zoals ten deze, gaat om intresten, ontvangen door een natuurlijke persoon, lid van een vereniging in deelneming, na ontbinding van de vereniging, evengemelde intresten kunnen beschouwd worden, noch als één geheel uitmakende met de uitslagen van de exploitatie, waarvoor de vereniging ogericht werd, of met de erin belegde activa, noch als voortvloeiende uit een persoonlijke exploitatie van aanlegger, in de zin van artikel 25, paragraaf 1, 1°, of van artikel 27, en noodzakelijk noch «mochten begrepen zijn in de comptabiliteit van een in België gelegen winstgevende exploitatie» (schending van artikel 18 van de gecoördineerde wetten) noch mogen opgenomen worden, hoe dan ook, in de inkomsten of baten ervan en als dusdanig in hoofde van aanlegger belast worden (schending van de artikelen 25 en 27 van de gecoördineerde wetten):

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden arrest en uit de bepalingen van de regelmatig aan het Hof overgelegde overeenkomst volgt dat, om een einde te maken aan de geschillen waarop de erin

bedoelde gerechtelijke beslissingen betrekking hebben, de «Société Belge Industrielle» op 26 oktober 1955 erkend heeft, dat zij «de gerechtelijke intresten tegen de rentevoet van 4,5 t.h. vanaf 27 juni 1947, datum van de eerste dagvaarding» aan aanlegger verschuldigd was op de sommen die aan aanlegger verschuldigd en betaald zijn als winstgevende participaties en bezoldigingen van prestaties en op die welke hem als schadevergoeding verschuldigd en betaald zijn;

Overwegende dat die intresten, die in werkelijkheid conventionele intresten zijn, in de bedrijfsbelasting niet belastbaar zijn, in zover zij, als moratoire intresten, bestemd zijn tot vergoeding van de bijzondere schade, gesproken uit de vertraagde betaling door de «Société Belge Industrielle» van de sommen, die aanlegger toekomen wegens winstgevende participaties en bezoldigingen van prestaties tot uitvoering van het contract van handelsvereniging, die hen verenigde; dat, aangezien zij evenmin de opbrengst zijn van een kapitaal dat, hoe dan ook belegd is, zij als dusdanig niet konden opgenomen worden bij de in de aanvullende personele belasting onderhevige bestanddelen; dat het middel derhalve in dit opzicht gegrond is;

Overwegende dat die intresten, in zover zij betrekking hebben op de sommen, die aan aanlegger betaald werden als schadevergoeding wegens de niet-uitvoering, door evengemelde vennootschap, van het contract van handelsvereniging gevoegd worden bij het bedrag dat de hoofdsom van de schade vertegenwoordigt, berekend op de dag dat zij opgelopen werd; dat eruit volgt, dat die compensatoire vergoedingen aangezien ze een geheel vormen met de sommen die, zoals volgt uit het antwoord op het eerste middel, door aanleggers winstgevende betrekking opgeleverd zijn, zelf aan de bedrijfsbelasting en derhalve aan de aanvullende personele belasting onderhevig zijn; dat het middel, in dit opzicht, dus naar recht faalt;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest, doch alleen in zover het beslist, dat de bij artikel 4 van de overeenkomst van 26 oktober 1956 voorziene intresten op de sommen, die aan aanlegger als winstgevende participaties en bezoldigingen van prestaties verschuldigd en betaald zijn, wettig onderworpen zijn aan de bedrijfs- en de aanvullende personele belasting;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Vooroordeelt aanlegger tot de vier vijfden van de kosten, en de Staat tot het resterende vijfde;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 10 oktober 1963.

Voorzitter: M. Declaire.

Raadsheren: M. Coyette en Mevr. Ciselet.

Auditeur: M. Remion.

Advocaten: Mrs. Maréchal en S. Wolff.

Pensioen. — Erkenning van recht op militair pensioen. — Bevoegdheid der gewone rechtbank.

Wanneer de verzoeker geen beslissing aanvalt waarbij zijn administratieve toestand ten aanzien van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen wordt geregeld, maar de betwisting betrekking heeft op de omvang van zijn recht op pensioen, kan de verzoeker een eis bij de gewone rechtbanken instellen om het recht, dat hij beweert geschonden te zijn, te doen erkennen.

Piot t/ Belgische Staat (a) Minister van Financiën,
b) Minister van Landsverdediging).

Arrest nr. 10.199.

Gezien het op 19 juli 1962 ingediende verzoekschrift, waarbij voormalig reserve-luitenant-kolonel vlieger Jules Piot de nietigverklaring vordert van de beslissing van 15 juni 1962, waarbij de Minister van Financiën weigerde, voor de berekening van zijn militair anciënniteitspensioen, de in het kader van het varend personeel van de luchtmacht volbrachte vier jaar, acht maanden en negen dagen dienst als vijf jaar aan te rekenen;

Overwegende dat de verzoekende partij geen handeling van de tweede tegenpartij aanvalt; dat deze vraagt om buiten de zaak te worden gesteld;

Overwegende dat de bestreden beslissing uitgaat van het bestuur der pensioenen van het ministerie van Financiën; dat er grond is om de Minister van Landsverdediging buiten de zaak te stellen;

Overwegende dat de betwisting er alleen over gaat of op een periode van vier jaar, acht maanden en negen dagen, volbracht in het kader van het varend personeel van de luchtmacht, toepassing moet worden gemaakt van de bepaling van artikel 53, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen, luidens welke «het jaaronderdeel, bekomen in »de berekening der diensten die het bij artikel 51 voor- »ziene voordelen verlenen, telt voor één jaar...»;

Overwegende dat artikel 51, eerste en tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen bepaalt:

«Gans de diensttijd der militairen bij de op oorlogs- »voet zijnde legers doorgebracht zal voor dubbel tellen »in de regeling hunner dienstjaren voor het bekomen »van een pensioen wegens dienstouderdom.

»Hetzelfde zal gelden voor de tijd welke zij als krijgs- »gevangene of geïnterneerden in den vreemde hebben »doorgebracht»;

Overwegende dat die bepaling, die artikel 51 van de wet van 3 november 1919 was, door de wet van 14 juli 1930 is aangevuld met een als volgt gesteld derde lid:

«Heel de tijd in het kader van het varend personeel »der luchtmacht doorgebracht, en die noch op de bij »de laatste twee alinea's van artikel 4 voorziene dienst- »jarentoeslag, noch op het voordeel van onderhavig »artikel en van artikel 52, noch op gelijk welke andere »toeslag recht geeft, telt dubbel in de berekening van »de diensten voor het bekomen van het dienstouder- »domspensioen»;

Overwegende dat artikel 53 van de gecoördineerde wetten, dat artikel 1 van de wet van 31 juli 1923 was, in het tweede lid bepaalt, dat het jaaronderdeel, eventueel bekomen in de berekening der in aanmerking te nemen diensten « die het bij artikel 51 voorziene voordeel verlenen » telt voor een jaar; dat die verwijzing naar artikel 51 volgens verzoeker niet alleen slaat op het eerste en het tweede lid van artikel 51, maar ook op het door de wet van 14 juli 1930 aan die bepaling toegevoegde derde lid; dat de tegenpartij daarentegen betoogt, dat de verwijzing naar artikel 51 uitsluitend slaat op de bepaling zoals zij op 31 juli 1923 in werking was, en derhalve alleen betrekking heeft op de dienstjaren van de militairen bij de op vredesvoet gebrachte legers, de krijgsgevangenen en de in den vreemde geïnterneerden met uitsluiting van de in het kader van het varend personeel van de luchtmacht doorgebrachte tijd;

Overwegende dat verzoeker geen beslissing aanvult waarbij zijn administratieve toestand ten aanzien van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen wordt geregeld; dat de betwisting betrekking heeft op de omvang van zijn recht op pensioen; dat verzoeker, om het recht dat hij beweert geschonden te zijn, te doen erkennen, een eis bij de gewone rechtbanken kan instellen; dat de Raad van State niet bevoegd is;

BESLUIT :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

15e Kamer. — 30 november 1963.

Voorzitter : M. Schilling.

Raadsheren : M.M. Anne de Molina en Stocquart.

Advokaat-generaal : M. Blondeel.

Advokaten : Mrs. Verougstraete, I. Clinck loco Buisseret en P. Theuwissen.

Douanen en Accijnzen. — Artikel 23 van de wet op de douanen en accijnzen. Vervoer aan boord van een schip in niet geheime bergplaatsen van een niet aangegeven aan rechten onderworpen koopwaar (boter) samen met een aangegeven en van rechten vrijgestelde koopwaar (zand). — Geen analogische toepassing van de strafwet. — Geen verbeurdverklaring van het vervoermiddel.

Indien de niet aangegeven aan rechten onderworpen koopwaar niet in geheime bergplaatsen vervoerd werd, kan krachtens artikel 23, 2e lid van de wet van 6 april 1843 de verbeurdverklaring van het vervoermiddel enkel uitgesproken worden indien de rechten ontdoken op de gesloken koopwaar groter zijn dan een vierde van de rechten verschuldigd op de aangegeven koopwaar.

Wanneer de aangegeven koopwaar echter vrijgesteld is van rechten kan deze regel geen toepassing vinden en dient de verbeurdverklaring geweigerd.

De wetgever heeft immers het geval niet voorzien van sluikse invoer samen met legale invoer van goederen waarop geen rechten verschuldigd zijn.

In dergelijk geval is het onmogelijk de verhouding te bepalen tussen de ontdoken en de niet bestaande rechten op de vrijgestelde goederen. Het is onjuist te beweren dat de berekening der rechten op vrijgestelde goederen zero frank geeft, zodat artikel 23, 2e lid wel toepassing zou vinden. Er dient nu eenmaal geen berekening te gebeuren. De fictieve rechten-

berekening voorzien voor verboden goederen kan onmogelijk uitgebreid worden tot van rechten vrijgestelde goederen.

De Strafwet dient eng en mag niet analogisch toegepast worden.

Het feit dat het bestuur werkelijk benadeeld werd, laat het Hof niet toe in een partikulier geval de stelling te volgen van de administratie waar deze stelling niet op onomstotelijke wijze door de wet gehuldigd wordt en ook tot ongerijmde resultaten zou kunnen leiden.

O.M. en Minister van Financiën
(Douanen en Accijnzen) t./ Meeusen.

Beticht van :

Als dader : hetzij door het misdrijf uit te voeren of aan de uitvoering ervan rechtstreeks mede te werken, hetzij door welke daad ook tot de uitvoering zodanige hulp te verlenen, dat zonder zijn bijstand het misdrijf niet kon gepleegd worden, hetzij door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arglistigheden, rechtstreeks tot het misdrijf aan te zetten;

Of als medeplichtige : hetzij door onderrichtingen te geven om het misdrijf te plegen, hetzij door werktuigen of elk ander middel te verschaffen, die tot het misdrijf hebben gediend, wel wetende dat zij daartoe moesten dienen, hetzij door met voorweten, de dader, of de daders van het misdrijf te helpen of bij te staan in de handelingen, welke de feiten voorbereiden of vergemakkelijkt, ofwel in die welke ze voltooid hebben;

Als daders of als medeplichtigen : hetzij door op enigerlei wijze deel te nemen aan het misdrijf er belang bij hebbende :

Zoals het op 19 juli 1963 te Lillo (Antwerpen) vastgesteld werd en verder uit het onderzoek is gebleken, aan de eerste wacht of op welk ander kantoor alwaar zulks hoorde, de vereiste aangifte ontgaan te hebben en de vereiste invoervergunningen niet te hebben voorgelegd betreffende de invoer in België van 6.000 kgr boter, waarde 390.000 F. Deze sluikimport geschiedde langs de Schelde te Lillo met een ijzeren motor - aakschip, genaamd « ADJO » brandmerk 331B - Zwolle - 1928, voorzien van een 6 cylinder Kromhout-Gardner r.o. Motor 60/72 PK, type L.W. nummer 15.618, ingeschreven te Zwolle op 12.2.1963, in deel 37, nr 29, waarde 250.000 F.

De boter en het schip werden aangehaald.

Gezien het beroep aangetekend op 17 september 1963.

door de vervolgende partij en dit alleen tegen de beschikking van het vonnis welke de eis van het Beheer van Geldwezen, strekkende tot de verbeurdverklaring van het schip, afwijst.

door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Antwerpen, die, rechtdoende in correctionele zaken, het feit bewezen verklaart ten laste van de beklagde, als dader.

Zegt dat er geen aanleiding bestaat de verbeurdverklaring van het schip uit te spreken daar de gesmokkelde boter niet in geheime bergplaatsen was geborgen, en anderzijds een gedeelte van de lading aangegeven was geworden en dit gedeeltelijk vrij van rechten was;

wijst het Beheer van Geldwezen af voor zijn eis strekkende tot de verbeurdverklaring van het schip.

.....

Overwegende dat het beroep tijdig en in de vereiste vormen werd ingesteld;

Overwegende dat op 19 juli 1963 door een bemanningslid van het schip «Adjo», toebehorende aan betichte, te Lillo een aangifte ten verbruik van vrije goederen betreffende 126.000 kg zand, waarde 5.670 F werd voorgelegd;

dat om de overeenstemming van bovenbedoelde aangifte met de ingevoerde goederen te onderzoeken, de douanebeamten aan betichte vroegen enkele luiken van het schip open te leggen, hem tevens vragende of hij nog iets aan te geven had; dat betichte hierop ontkennend antwoordde en bereidwillig de hem aangeduide luiken openlegde; dat de beamten dan onmiddellijk kartons met boter boven het zand aan de voorzijde van het schip zagen liggen;

dat betichte de sluikse invoer van boter bekende en door de rechtbank veroordeeld werd; dat hij tegen deze veroordeling niet opkomt doch dat de vervolgende partij beroep instelde tegen de beschikking van het vonnis waarbij de verbeurdverklaring van het schip werd geweigerd;

Overwegende dat de rechtbank immers oordeelde dat de verbeurdverklaring niet moest geschieden daar de gesmokkelde boter niet in geheime bergplaatsen was geborgen en anderzijds een gedeelte van de lading aangegeven was geworden en dit gedeelte vrij van rechten was;

Overwegende dat ten deze artikel 23 der wet van 6 april 1843 toepasselijk is;

dat volgens dit artikel de verbeurdverklaring slechts mogelijk is in drie gevallen :

a) wanneer de niet-aangegeven koopwaar verborgen is in geheime bergplaatsen (cachettes);

b) of wanneer geen enkel deel van de lading werd aangegeven;

c) of wanneer, in het geval dat de niet aangegeven goederen niet verborgen waren in geheime bergplaatsen en een gedeelte van de lading werd aangegeven, de rechten verschuldigd op de niet aangegeven goederen hoger zijn dan een vierde der rechten op de aangegeven goederen;

Overwegende dat vaststaat dat de niet aangegeven boter niet in geheime bergplaatsen was weggeborgen; dat bovendien een gedeelte van de lading was aangegeven, met name het zand;

Overwegende nu ten aanzien van het derde geval, dat de wetgever op het oog heeft gehad de verbeurdverklaring van het vervoermiddel te doen uitspreken ingeval de verhouding tussen de betaalde rechten en de ontdoken rechten meer dan één vierde was van de eerstgenoemde rechten;

dat de wetgever een fictieve berekening voorzag ingeval de niet aangegeven goederen niet mochten ingevoerd worden (marchandises prohibées) met als grondslag een rechtenberekening a ratio 20 % van hun waarde;

Overwegende echter dat de wetgever het geval niet heeft voorzien van sluikse invoer samen met legale invoer van goederen waarop geen rechten verschuldigd zijn;

dat het dienvolgens onmogelijk is om de verhouding te bepalen tussen de ontdoken rechten die ten deze bekend zijn, aldus 69.030 F en de niet bestaande rechten op de normale ingevoerde goederen;

Overwegende dat de vervolgende partij wel doet opmerken dat deze rechten zero F bedragen, doch dat zij uit het oog verliest dat er geen sprake kan zijn van een berekening op grond van zero F rechten, waar rechten, zoals ten deze, niet eens bestaan;

dat weliswaar in dit geval gelet op de aangegeven waarde van het zand en de ontdoken rechten op de

boter, de proportie, lege ferenda, aanleiding zou kunnen geven tot verbeurdverklaring aangezien de ontdoken rechten zeer hoog zijn en de waarde van het op regelmatige wijze ingevoerde zand integendeel zeer klein is, doch dat waar, zoals ten deze, de strafwet dergelijke gevallen niet uitdrukkelijk heeft voorzien er geen aanleiding is om de wet analogisch toe te passen;

dat de strafwetten overigens eng moeten geïnterpreteerd worden (zie ook Cass. 19 juli 1897, Pas. 1897.I. 262);

Overwegende dat ten overvloedige opmerking verdient dat de stelling van de vervolgende partij in andere gevallen tot willekeurige beslissingen aanleiding zou kunnen geven;

dat immers deze stelling tot gevolg heeft dat steeds bij sluikse invoer samen met vrije goederen, de verbeurdverklaring zou moeten uitgesproken worden, al ware bij voorbeeld de waarde en de invoerrechten op de sluiks ingevoerde goederen zeer luttel en de waarde van de vrij-ingevoerde goederen zeer aanzienlijk.

dat zulks voorzeker met de inzichten van de wetgever niet zou stroken;

dat ten deze de vervolgende partij werkelijk benadeeld werd, doch dat zulks aan het Hof niet toelaat in een particulier geval de stelling te volgen van de administratie, waar deze stelling overigens in een strafzaak niet op onomstotelijke wijze door de wet gehuldigd wordt en ook tot ongerijmde resultaten zou kunnen leiden;

Om deze beweegredenen,

Het Hof, rechtdoende, op tegenspraak, binnen de perken van het beroep,

gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935.

gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikel 211 en 162 van het strafvorderingswetboek aangeduid ter zitting door de heer voorzitter;

ontvangt het beroep;

bevestigt het bestreden vonnis;

veroordeelt de vervolgende partij tot de kosten van beroep jegens de openbare partij.

laat ten laste van de vervolgende partij haar eigen kosten van beroep.

NOOT. — Het geval van sluikinvoer van aan rechten onderworpen goederen samen met de legale invoer van goederen waarop geen rechten verschuldigd zijn, heeft reeds verscheidene malen tot betwisting aanleiding gegeven in verband met de verbeurdverklaring.

In 1889 maakte de machinist van de trein Antwerpen - Gladbach zich schuldig aan sluikvervoer van chemische grondstoffen, die aan rechten onderworpen waren. In betreffende wagen bevonden zich verder enkel van rechten vrijgestelde goederen.

De Rechtbank te Hasselt (Vonnis 10.1.1890 Pas. 1890 III blz. 205) sprak de verbeurdverklaring uit van de goederenwagons. Zij steunde zich op een op dat ogenblik reeds afgeschaft artikel 205 van de algemene wet dat voorzag dat als lading (chargement) slechts kon verstaan worden «tout transport de marchandises prohibées à l'importation ou à l'exportation ou assujettis à des droits ou accises».

Hieruit werd afgeleid dat van rechten vrijgestelde goederen niet door de term «lading» konden gedekt zijn, met het gevolg dat de voorwaarde voor verbeurdverklaring aanwezig waren.

Korte tijd daarop greep weer sluikvervoer per trein plaats, ditmaal door een treinwachter.

Het Hof van Cassatie besliste op 19 juli 1897 dat waar de aangegeven goederen van rechten vrijgesteld waren, geen enkel element ter zake aanwezig was om te appreciëren of de som van de rechten verschuldigd op de gesloken goederen een voldoende belang had om tot verbeurdverklaring van het vervoermiddel aanleiding te geven op grond van artikel 23, 2e lid. De term « lading » kreeg bijgevolg een algemene gelding en omvatte ook van rechten vrijgestelde goederen.

De feitelijke toedracht van de huidige zaak blijkt zeer duidelijk uit het arrest zelve.

Artikel 23 van de Wet van 6 april 1843 voorziet in zijn eerste lid slechts twee mogelijke gevallen van verbeurdverklaring van het vervoermiddel.

1) wanneer de gesloken koopwaar ondergebracht werd in geheime bergplaatsen, of

2) wanneer geen enkel deel van de lading aangegeven werd.

Op grond van dit eerste lid kan bijgevolg niet overgegaan worden tot verbeurdverklaring (afgezien van het vervoer in geheime bergplaatsen) wanneer een gedeelte der lading aangegeven werd.

Het tweede lid neemt echter gedeeltelijk terug wat het eerste lid, waar het spreekt over de aangifte van een gedeelte der lading, gesteld had.

Zelfs wanneer een gedeelte der lading aangegeven werd, wordt de verbeurdverklaring thans mogelijk indien een bepaalde verhouding bereikt wordt tussen de rechten verschuldigd over de gesloken koopwaar en de rechten te betalen op de aangegeven goederen.

Het is evident dat een dergelijke uitbreiding gegeven aan een algemene regel welke verbeurdverklaring slechts in twee gevallen toelaat, restrictief dient toegepast te worden en zeker wanneer het een strafwet betreft.

Na de eerste zingssnede van artikel 23, 2e lid zal bijgevolg geen verbeurdverklaring kunnen uitgesproken worden wanneer het niet mogelijk is deze verhouding te bepalen.

Dit kan zich in twee gevallen voordoen: wanneer men enerzijds te doen heeft met verboden goederen, welke gesloken worden, en anderzijds wanneer de aangegeven goederen van rechten vrijgesteld zijn.

Alleen de eerste hypothese wordt ondervangen door artikel 2e lid, 2 zingssnede. Deze bepaalt inderdaad een fictief recht voor de verboden goederen op basis van hun waarde.

De wetgever heeft echter geen uitzonderingsbepaling voorzien voor wat de van rechten vrijgestelde goederen betreft, zodat, bij gezamenlijk vervoer van sluikgoederen en vrijgestelde goederen geen verbeurdverklaring kan uitgesproken worden.

I. C.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

5de Kamer. — 24 juni 1963.

Eerste voorzitter : M. H. Thienpont.

Raadsheren : M.M. F. Vanparijs en A. Santenaire.

Advokaat-generaal : M. Th. Versée.

Advokaten : Mrs. Cant (Brugge) en Blondeel (Brussel)

Levensverzekering. — Bedrog van verzekerde. — Verzwijgingen en valse verklaringen. — Bewijs door middel van geneeskundige attesten. — Bescheiden aan partijen verstrekt door behandelende geneesheren na verzekerde's overlijden. — Beroepsgeheim. — Schending. — Openbare orde. — Verwerping der attesten als bewijsmiddelen.

Beweerd bedrog door verzekerde gepleegd bij het aangaan van een levensverzekering moet bewezen worden vooraleer verzwijgingen en valse verklaringen de vordering tot nietigverklaring van de polis zullen kunnen staven. Wanneer daartoe als bewijs of tegenbewijs worden ingebracht geneeskundige attesten aan partijen verschaft na het overlijden van verzekerde, door geneesheren die hem onder behandeling hadden, wortelen deze bescheiden in de schending door die geneesheren van hun beroepsgeheim, dat zij aan hun patiënt verschuldigd blijven zelfs wanneer hij overleden is : immers, door de mededeling en overhandiging van de besproken stukken aan personen die er geen recht op hadden, en bij ontstentenis van uitdrukkelijk of stilzwijgend ontslaan door hun patiënt toen hij nog leefde, van het beroepsgeheim t.a.v. de ziekten waarvoor hij zich had moeten laten verzorgen, of waaraan hij bezwiken is, hebben die geneesheren ziekteaangelegenheden van hun patiënt bekend gemaakt, die uiteraard, minstens wegens de omstandigheden geheim en vertrouwelijk waren, en die zij, naar aanleiding van patiënt's aanspraak op hun geneeskundige staat of beroep, vertrouwelijk hadden vernomen. Dit recht van de overleden verzekerde op het beroepsgeheim is algemeen, is van extrapatrimoniale aard, wordt door het overlijden van de patiënt noch aangetaast, noch overgedragen, en blijft dus gelden tegenover alle andere personen, zelfs tegenover overledene's ouders, die van hun kant het eigen recht niet hebben het aan hun meerderjarig overleden zoon verschuldigd beroepsgeheim te lichten. Daar het beroepsgeheim de openbare orde raakt, dienen de met schending van dit geheim verschaft geneeskundige attesten als bewijsmiddelen ambts-halve uit de debatten te worden geweerd; de schending van het beroepsgeheim moet immers niet noodzakelijk een strafrechtelijk misdrijf zijn om op burgerlijk gebied de wering van bedoelde attesten te rechtvaardigen.

De Cloedt, Alfons en Dobbelaere, Germaine t./
N.V. van Frans recht « L'Union » te Parijs.

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;
Gezien de gedingstukken;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig voorkomt;

Overwegende dat Guido De Cloedt zich bij polis 147640 dd. 1.12.58 door de geïntimeerde op het leven deed verzekeren, mits het beding dat, in geval hij voor de vervaldag van 1.12.1997 overleed, het verzekerd kapitaal van 50.000 F eerst zijn ouders (hier appellanten) moest ten goede komen;

dat deze polis (zie de bijzondere voorwaarden en art. 1, 1°) afgesloten werd op basis van de verklaringen die Guido De Cloedt als verzekerde contractant had ondertekend (als de beantwoorde vragenlijst van 26.XI.1958);

Overwegende dat Guido De Cloedt op 4.9.1960 overleed; dat de appellanten het verzekerd kapitaal opvorderen;

dat, volgens de geïntimeerde, Guido De Cloedt in de vragenlijst van 26.XI.1958 verwijzingen en valse verklaringen zou gepleegd hebben;

dat deswege, op grond van art. 9 van de wet van 11.6.1874, de nietigheid van de overeenkomst met verwerping van de eis wordt gevorderd;

Overwegende dat, volgens art. 1, 2° van de polis, de overeenkomst onbetwistbaar is van zohast zij, door betaling van de eerste premie, haar bestaan en werking heeft verkregen (hier het geval) behoudens nochtans het geval van bedrog;

dat dit voorbehoud in geval van bedrog, als uitzondering, limitatief moet verklaard worden en daarbuiten de algemene regel van de onbetwistbaarheid haar volle draagwijdte behoudt;

dat zulk beding van onbetwistbaarheid de grove schuld van de verzekeringsnemer uitschakelt zodat art. 9 van de verzekeringswet nog enkel gelden kan voor het bedrag en niet meer voor de grove schuld;

dat bijgevolg bedrog moet bewezen worden vooraleer verzwijgingen en valse verklaringen de nietigheid van de polis zullen kunnen staven;

dat zulk bedrog moet vaststaan op de dag van de verklaringen dd. 26 november 1958, vermits Guido De Cloedt niet blijkt er andere te hebben moeten verschaffen of bewust geworden feiten de overeenkomst niet zou aantasten;

dat de geïntimeerde zulk bedrog aanvoert en het bijgevolg bewijzen moet;

Overwegende dat de geïntimeerde de volgende antwoorden van Guido De Cloedt als verzwijgingen en valse verklaringen wil doen doorgaan (zie de vragenlijst van 26.XI.1958) : A) Zijt U in het hospitaal opgenomen ? Neen, B) Zijt U sedert drie jaar door een geneesheer onderzocht geweest ? Neen, C) Hebt U in het bijzonder ziekten gehad die de volgende organen aangetast hebben : maag, darm, lever, aanhouden-de buikloop ? Neen, D) Zijt U in een hospitaal verzorgd geweest ? Neen;

Nopens de attesten :

Overwegende dat als bewijs of tegenbewijs wordt ingebracht de attesten van 6.9.61, 27.9.61, 23.11.60, 2.5.61, respectievelijk afgeleverd door Adjudant Werbrouck van het militair hospitaal te Gent, Dokter De Wever, Dokter Dedeurwaarder en Dokter De Sypere;

dat ook wordt ingebracht de brief van 29.XI.1960, met drie bijlagen, waarbij Dokter Libbrecht zonder meer in bijlage aan Dokter Cantineau, geneesheer-raadgever van de geïntimeerde, de gehele tekst overmaakt van de verslagen die hij als behandelend specialist op 29.3, 21.4 en 5.8.1960 nopens de gemeenschappelijke patiënt Guido De Cloedt aan dezès behandelende geneesheren had doen geworden (Dokters Vandenbossche en De Wever);

Overwegende dat al deze stukken nopens de patiënt Guido De Cloedt of een medische of heelkundige behandeling bevestigen, of de ziekte vernoemen, of ze naar haar klinische en objectieve verschijnselen be-

schrijven, of de uitslagen van de laboratoria-ontledingen vermelden, of toegepaste therapieën en toegedien-de geneesmiddelen en tussenkomsten aangeven, of meerdere van deze inlichtingen bevatten;

dat deze stukken aan de ene of de andere van de partijen werden verschaft na het overlijden van Guido De Cloedt, vóór dat het getuigenverhoor van 3.10.61 doorging, en dit nopens gezondheidskwesities van ten tijde dat Guido De Cloedt reeds meerderjarig was;

dat de auteurs van die stukken nochtans tot het beroepsgeheim gehouden waren, de behandelende geneesheren als dusdanig, alleen als personen die door hun staat of beroep bewaarders waren van de hun toevertrouwde ziektegeheimen van de patiënt;

dat zij het beroepsgeheim hebben geschonden vermits zij door de mededeling en overhandigingen van de besproken stukken, aan personen die er geen recht op hadden ziekteaangelegenheden van De Cloedt hebben bekend gemaakt die uiteraard, minstens wegens de omstandigheden geheim en vertrouwelijk waren, en die zij, auteurs, naar aanleiding van patiënt's aanspraak op hun geneeskundige staat of beroep vertrouwelijk hadden vernomen;

dat het beroepsgeheim aan de patiënt verschuldigd blijft zelfs wanneer hij overleden is;

dat dezès recht op het beroepsgeheim algemeen is, een extrapatrimoniaal karakter heeft, door het overlijden van de patiënt noch aangetast noch overgedragen wordt, en tegenover alle andere personen blijft gelden, zelfs tegenover overledene's ouders;

dat geen enkele rechtsgeldige omstandigheid blijkt voorhanden te zijn die de betrokken auteurs van het beroepsgeheim ontlasten kon;

dat de ouders-appellanten het eigen recht niet hadden het aan hun meerderjarige overleden zoon verschuldigd beroepsgeheim te lichten;

dat evenmin blijkt dat Guido De Cloedt, nog in leven, uitdrukkelijk of stilzwijgend de betrokkenen van het beroepsgeheim zou hebben ontslagen ten aanzien van de ziekten voor dewelke hij zich had moeten laten verzorgen, of waaraan hij is bezweken;

dat de antwoorden van Guido De Cloedt op de vragenlijst van 26.11.1958 niet toelaten uit te maken of hij dan zijn aandacht op voordien ondergane geneeskundige aangelegenheden gevestigd had zodat noch uit de vragenlijst noch uit de polis een stilzwijgende opheffing uit het beroepsgeheim kan afgeleid worden;

dat het op 3.10.1960 gehouden getuigenverhoor de dan reeds voltrokken wederrechtelijke verschaffing van de attesten noch geheel noch ten dele goedmaakt;

dat het besproken beroepsgeheim tot zover de openbare orde aanbelangt dat de aangehaalde attesten van ambtswege als bewijsmiddelen moeten verworpen worden;

dat dit onmiddellijk kan gebeuren daar de schending van het beroepsgeheim niet noodzakelijk een strafrechtelijk misdrijf moet zijn om op burgerlijk gebied de wering van de attesten te rechtvaardigen;

Overwegende dat het getuigschrift van 21.9.1960 van de Kliniek Sint-Jozef te Brugge (in opdracht en namens Dokter Chirurg Maenhoudt door zekere Goedhuys ondertekend) aan deze kritiek ontsnapt;

dat immers art. 13, alinea 3 bedingt dat, in geval van overlijden een getuigschrift nopens de ziekte of het ongeval, oorzaak van het overlijden, aan de verzekeraar dient voorgelegd;

dat zulks inderdaad veronderstelt dat, in dit eng verband Guido De Cloedt het beroepsgeheim heeft gelicht;

En verder aan de hand van de overige bewijslevering (buiten de geweerde attesten en stukken) :

Overwegende dat Dokter Libbrecht onder eed getuigt 1) dat hij De Cloedt Guido voor het eerst als patiënt had op 28.12.1959 wegens aandoening van colitis, pericolsis abces, speen met bijverschijnselen en anemie, waarvoor hij een aangepaste behandeling voorschreef, 2) dat de patiënt hem verklaard had wegens diezelfde aandoening sinds een jaar ziek te zijn en, zonder blijvende verbetering, door verschillende geneesheren te zijn behandeld geworden en 3) dat de patiënt ten slotte overleed in de heekkundige dienst waarheen hij was verzonden geworden;

dat zulks niet verder in het verleden teruggaat dan de polis van 1.12.1958 en bijgevolg niet dienend is om de door Dokter Libbrecht aangehaalde kwaal naar ergheid en behandeling van vroeger dan de polis te doen dagtekenen;

Overwegende dat Dokter Libbrecht nog onder eed getuigt : 1) dat — waar hij eens aan de behandelende Dokter Vandenbossche zou geschreven hebben dat de aandoening zou begonnen zijn na het eten van aardbeien — dit enkel de weergave was van hetgeen Guido De Cloedt op ondervraging had verklaard, 2) dat colitis gerangschikt wordt bij de allergische ziekten, 3) dat aardbeien als allergenen voor voorbeschikten bekend staan, 4) dat de verklaring van de patiënt nopens het ontstaan van de ziekte niet redelijk was, 5) dat iemand die aan dergelijke ziekte lijdt daarom in het beginstadium nog niet denkt aan een zware aandoening die hem eventueel op korte tijd ten grave kan leiden, 6) dat zulks afhangt van de geaardheid en het temperament van de patiënten;

dat deze verklaringen hoogstens doen blijken dat Guido De Cloedt vóór de polis en zijn verklaringen de verschijnselen van een of andere gezondheidsstoring kan zijn gewaar geworden maar waarvan niet blijkt dat zij normaal van aard waren op een toestand met nasleep en sekwellen te doen denken en doen blijven denken;

Overwegende dat Dokter De Wever onder eed getuigt Guido De Cloedt in behandeling te hebben gehad nadat deze bij dokter Libbrecht in behandeling was gekomen, en zulks wegens dezelfde aandoening;

dat dit evenmin dienen kan om de door Dokter De Wever behandelde zelfde kwaal, naar behandeling en ergheid, van vroeger te doen ingaan dan de polis;

Overwegende dat Dokter De Wever ook getuigt mogelijk vroeger eens een getuigschrift aan De Cloedt te hebben afgeleverd maar daar aan toevoegt niet meer te weten welke aandoening het betrof en het vermoedelijk een kleinigheid was daar het slechts om drie dagen werkonbekwaamheid ging;

dat, bij gebrek aan gegevens in die zin, deze verklaring niet toelaat de loutere eventualiteit die zij bevat vroeger te situeren dan de polis, en dat, zo men zulks toch moest aannemen, het dan hoogstens zou gaan om een aandoening die een kleinigheid was;

Overwegende dat dokter De Wever nog getuigt : 1) dat, naar hem werd medegedeeld, bij het beheer van « Le Soir » een drietal certificaten van hem over de jaren 1955, 1956 en 1957 werden teruggevonden, 2) dat hij dit mogelijk acht maar dienaangaande geen nadere inlichtingen kan verschaffen daar hij de gewoonte niet heeft over dergelijke kleine aangelegenheden fichen aan te leggen, 3) dat hij op verzoek van geïntimeerde's inspecteur opzoeking deed en in een boek de naam van de patiënt Guido De Cloedt terugvond en dit zou geweest zijn in 1956;

dat deze bij wijze van mogelijkheid geuite verklaring hoogstens toelaat het mogelijk te achten dat Guido De Cloedt, in de laatste drie jaar vóór zijn verklaring van 26.11.1958, door dokter De Wever is behandeld geweest, maar dan voor aandoeningen waarvan de juiste aard niet bepaald wordt, tenzij dat het andermaal om kleine gezondheidsaangelegenheden ging;

Overwegende dat uit het getuigenis onder eed van de verzekeringsinspecteur Clerckx blijkt dat de appellant De Cloedt, vader van Guido, mededeelde dat zijn overleden zoon sedert de zomer 58 geleden had aan een ziekte in de buik en dienaangaande een veertiental dagen later sprak van het « einde » van die zomer;

dat dit bewijst dat, eens voor 26.11.1958, Guido De Cloedt een ziekte had in de buikorganen (zoals lever, darmen, maag); dat zulks des te meer opgaat daar de appellant De Cloedt in zijn brief van 15.12.1960 toef in die zin met de verzekeringsinspecteur te hebben gesproken;

dat het feit dat de appellant De Cloedt in zelfde brief deze verklaringen tracht te milderen of te wijzigen daar niets aan verandert;

dat hier echter noch erge ziekte, noch buikloop, noch aanhoudende buikloop wordt vernoemd, wél en niets anders dan een ziekte in de buik zonder bepaling van aard, graad of ergheid;

Overwegende dat uit hetzelfde getuigenis nog blijkt dat Clerckx van de appellante Dobbelaere, moeder van Guido, vernam dat deze in militaire dienst, eens met de ambulantiwagen naar het militair hospitaal was vervoerd geworden wegens een hevige neusbloeding en aldaar drie weken had verbleven;

dat dit bewijst dat, op 26.11.1958 De Cloedt Guido reeds in een hospitaal was opgenomen en behandeld geworden;

Overwegende dat — waar Clerckx voor het overige kwam getuigen nopens hetgene hij in het militair hospitaal had kunnen vernemen — dit dient verworpen waar het dank zij een schending van het beroepsgeheim werd verworven en verder niet dienend is ter zake;

Overwegende dat geen ander bewijsmateriaal wordt ingebracht;

dat het getuigschrift van 21.9.60 van de kliniek Sint-Jozef te Brugge slechts de ziekte, oorzaak van het overlijden aanstipt, zonder meer;

Overwegende dat uit hetgeen voorafgaat blijkt dat de aangeklaagde verklaringen van 26.11.1958 naar de letter niet met de werkelijkheid overeenstemmen, tenzij voor de aanhoudende buikloop, vermits nergens blijkt dat Guido De Cloedt dit verschijnsel reeds was gewaar geworden;

dat zulks echter niet volstaat om de polis voor nietig te aanzien, vermits ook bedrog moet voorhanden zijn vooraleer de kontraktuele onbetwistbaarheid kan falen;

Overwegende dat zulk bedrog niet bewezen wordt; dat uit hetgeen voorafgaat immers blijkt dat de verzwijgingen en onjuiste verklaringen gaan over de geringe en banale ziekteverschijnselen die, door de niet met de geneeskunde vertrouwde Guido De Cloedt, te goeder trouw als voorbijgaande storingen mochten beschouwd worden, waarvan hij redelijkerwijs menen kon dat zij geen nasleep zouden kennen, en waarvan niet blijkt dat er, bij de verklaringen van 26.11.58 en de polis, nog enige nasleep waarneembaar voorhanden was;

dat dit ook geldt voor de neusbloeding, die hem zo lange tijd voordien was overgekomen, ook voor de

behandeling en het verblijf in het militair hospitaal die de banaliteit van de oorzakelijke neusbloeding delen, en ten slotte ook voor de zogenaamde ziekte in de buik (hier des te meer daar men dit eens aansluiten wou bij een verbruik van aardbeien);

dat deswege de latere zware aandoening waaraan De Cloedt Guido zou lijden en schijnt te zijn bezweken geenszins volstaat om te moeten aannemen dat hij zulks, bij de verklaringen en de polis, reeds kon of moest bewust zijn of voorzien;

dat het bijgevolg ten aanzien van de concrete goede trouw geen nut heeft na te gaan of de vroegere geringe gezondheidsstoornissen die De Cloedt Guido had gekend, in feite al dan niet de voorverschijnselen zijn geweest van de latere ziekte of van de aandoening aan dewelke hij zou overlijden;

dat des te min bedrog en vrijwilligheid bewezen zijn daar in de getuigenissen van Dokter Libbrecht te lezen staat: 1) zonder meer dat het vanwege De Cloedt Guido niet onredelijk was zijn zware ziekte (Colitis, enz.) bij het verorberen van aardbeien aan te sluiten (wat nog niet betekent dat het zo was); 2) dat een patiënt daarom nog niet denkt dat hij reeds aan een zware aandoening lijdt die hem eventueel « op korte tijd » ten grave kan brengen;

Overwegende dat, bij gebrek aan bewezen bedrog, de kontraktuele onbetwistbaarheid van de verzekeringsovereenkomst in stand blijft, en deswege de geïntimeerde het verzekerde kapitaal van 50.000 F aan de appellanten moet uitkeren;

Overwegende dat het Hof noch met de pleitnota van de appellanten, noch met de zittingsnota van de geïntimeerde rekening houdt vermits niet blijkt dat deze respectievelijk aan de tegenstrever werden medegedeeld;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Ontvangt het beroep, verklaart het gegrond; doet het aangevochten vonnis teniet, en opnieuw wijzende, veroordeelt de geïntimeerde om aan de appellanten te betalen de som van vijftig duizend frank, met de gerechtelijke intresten vanaf 20 februari 1961;

Veroordeelt de geïntimeerde tot de kosten van beide aanleggen.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van pleitbezorger Cruyt, die ter rechtszitting van heden bevestigt het grootste deel ervan te hebben voorgeschoten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE LEUVEN

8 oktober 1963.

Voorzitter: M. Peeters.

Referendaris: M. Van Boxsom.

Advokaten: Mrs. Silance en Van Hee.

Overeenkomst. — Opdracht aan een tussenpersoon tot de verkoop van een handelszaak tegen een vastgestelde prijs over te gaan. — Huur en verhuur van diensten. — Resultaatsverbintenis vanwege de tussenpersoon.

Een overeenkomst genaamd « mandat de cession », waarbij aan een tussenpersoon opdracht wordt gegeven alles te doen om een handelszaak tegen een vastgestelde prijs aan derden over te dragen, tegen

betaling van een commissieloon op het ogenblik van de overdracht, is geen mandaat maar een huur en verhuur van diensten; de door de tussenpersoon aangegane verbintenis is een resultaatsverbintenis, daar hij geen aanspraak op commissieloon kan doen gelden indien het van hem verwachte resultaat, nl. de verkoop van de handelszaak, niet wordt bereikt.

N.V. Cifim t./ Remacle.

Gezien de geregistreerde inleidende dagvaarding van deurwaarder Vanheukelen in verblijf te Leuven de dato 1 september 1962;

Aangezien volgens voormeld exploit de vordering er toe strekt verweerders solidair te doen veroordelen tot het betalen aan aanlegster ener som van 20.000 F met de gerechtelijke interesten en de kosten; dat de vordering subsidiair strekt tot de verbeking van de overeenkomst tussen partijen afgesloten op 11 juli 1960 ten nadele van verweerders met betaling ener schadevergoeding van 21.200 F.

Aangezien blijkt dat de vordering van aanlegster gesteund gaat op voormelde overeenkomst van 11 juli 1960 genaamd « mandat de cession » en waarbij verweerders opdracht geven aan aanlegster alles te ondernemen om hun handelsfonds aan derden over te dragen voor en tegen de opgelegde prijs van 275.000 F;

Aangezien deze overeenkomst niet een mandaat is maar wel een huur van diensten; dat verweerders bij dezelfde overeenkomst zich verbonden aanlegster te betalen een commissieloon groot 10 % van de bekomen prijs van 275.000 F of een mindere prijs door de verweerders vastgesteld en dit slechts op het ogenblik van het tot stand komen der cession;

Aangezien zulks inderdaad letterlijk blijkt uit de termen van de overeenkomst luidende « nous nous engageons à payer à la s.a. Cifim à titre de rémunération pour ses services uniquement au moment de la conclusion des accords de la remise une commission de 10 % sur le prix de 275.000 F »;

Aangezien uit dergelijke formele tekst dient afgeleid dat voormelde huur van diensten voor aanlegster een resultaatsverbintenis meebracht te weten dat zij zich moest inspannen om de handel te kunnen overlaten tegen de door de verweerders geëiste prijs;

Aangezien vaststaat dat aanlegster dat resultaat niet heeft bereikt; dat zij wel een liefhebber heeft gevonden aan 75.000 F maar geen enkele aan de prijs vastgesteld door de verweerders; dat aanlegster also niet heeft voldaan aan de voorwaarden van de overeenkomst en niet gerechtigd is aanspraak te maken op enig commissieloon dat alleen voorzien werd bij het goed einde van de overdracht van de handel;

Aangezien aanlegster weliswaar ongetwijfeld recht heeft op schadevergoeding wegens kontraktbreuk door de verweerders;

Aangezien inderdaad blijkt dat de verweerders hun winkel hebben gesloten en naar een andere plaats vertrokken zijn zonder aanlegster hiervan te verwittigen; dat zij alzo na de sluiting aan aanlegster nutteloze werkzaamheden hebben laten verrichten wanneer het handelsfonds niet meer bestond en dat het practisch voor haar niet meer mogelijk was een koper voor het verlaten handelsfonds te vinden; dat zij aanlegster in de onmogelijkheid gesteld hebben haar opdracht daadwerkelijk te vervullen;

Aangezien verweerders door hun foutieve handelwijze kontraktbreuk hebben gepleegd en aanlegster onge-

twijfeld moeten vergoeden voor haar onkosten en winstderving;

Aangezien de schadevergoeding waarop aanlegster recht heeft billijk ex aequo et bono dient vastgesteld op 5.000 F;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle andere en meer omvattende besluiten verwerpende;

Verklaart verbroken ten laste van de verweerders de overeenkomst van 11 juli 1960 met de aanlegster afgesloten en veroordeelt hen uit dien hoofde tot betaling ener schadevergoeding van 5.000 F met de gerechtelijke intresten en de kosten.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tegenstaande alle verhaal en zonder borg.

ARBEIDSGERECHT VAN BEROEP TE ANTWERPEN

5 november 1963.

Voorzitter : M. E. Van den Berghe.

Advokaat : Mr. P. Van Doosselaere.

Bediendenovereenkomst. — Niet verantwoorde afwezigheid van een dag kan in de omstandigheden van de zaak een dringende reden tot onmiddellijk ontslag opleveren.

In bepaalde gevallen zal door de rechter een dag ongewettigde afwezigheid niet als een dringende reden tot onmiddellijk ontslag worden beschouwd, omdat daardoor de voortzetting van de arbeidsverhouding niet onmogelijk gemaakt wordt; dit is evenwel anders, wanneer ook vroegere herhaalde afwezigheden niet verantwoord waren.

Delhaye t./ N.V. De Schelde.

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering er toe strekte beroepene te horen veroordelen tot betaling aan beroepster van een bedrag van 16.290 F opzeggingsvergoeding;

Dat deze vordering afgewezen werd door vonnis van het Arbeidsgerecht van Antwerpen, Kamer voor Bedienden, d.d. 5 juli 1962 waartegen beroep;

Overwegende dat het beroep regelmatig en ontvankelijk is;

Overwegende dat uit de uitleg van partijen en de stukken van het dossier bewezen is dat beroepster welke als bediende in dienst was van beroepene bij aangetekend schrijven d.d. 12 juni 1961 onmiddellijk werd doorgezonden wegens onwettige afwezigheid op 8 en 9 juni 1961;

Dat beroepster, zoals zij trouwens in eerste aanleg wel voorhoudt dat haar afwezigheid verrechtvaardigd was ingevolge ziekte en dat haar werkgever geen zwaarwichtige reden kon inroepen voor de onmiddellijke doorzending;

Dat beroepster aan haar werkgever slechts op 12 juni 1961 een dokterscertificaat liet toekomen waaruit bleek dat zij sedert 9 juni werkonbekwaam was en zulks niettegenstaande volgens het dienstreglement aan de bediende opgelegd wordt iedere afwezigheid zelfs van één dag dezelfde dag in de voormiddag te moeten aangeven en verantwoorden aan de overste van de dienst van het personeel;

Dat dit certificaat de afwezigheid op 8 juni 1961 dus niet verrechtvaardigt;

Dat het niet opgaat door een later certificaat afgeleverd op 30 juni 1961 de afwezigheid op 8 juni voorafgaande te verrechtvaardigen, daar de dokter die het eerste certificaat afleverde op 9 juni 1961 doch zeker best moest weten van welke dag af de werkonbekwaamheid inging en dat de bediende dit eerste certificaat aanvaard heeft zonder enig voorbehoud of opmerking om het aan haar werkgever door te sturen;

Dat aldus dient besloten dat gebleken is dat de afwezigheid van beroepster op 8 juni 1961 niet verrechtvaardigd was.

Overwegende dat alhoewel onze rechtspraak luidt dat in bepaalde gevallen één dag ongewettigde afwezigheid niet altijd kan beschouwd worden als een zwaarwichtige reden tot afdanking, omdat in deze gevallen niet gebleken is dat deze ongewettigde afwezigheid het voortzetten van de normale dienstverhoudingen tussen werkgever en werknemer onmogelijk maakt, nochtans dient opgemerkt, wat beroepster niet betwist, dat zij gedurende een periode van vijf jaar dienst 108 dagen afwezig is gebleven die zij tegenover haar werkgever niet kon verrechtvaardigen;

Dat het aldus volstrekt terecht is dat de werkgever een nieuwe niet gemotiveerde afwezigheid als zwaarwichtige reden heeft beschouwd, aanleiding gevende tot onmiddellijke doorzending en dat dienvolgens de eerste rechter terecht de vordering heeft afgewezen;

Om deze redenen :

het Arbeidsgerecht van beroep te Antwerpen, Kamer voor Bedienden, alle verdere en strijdige besluiten verwerpende, rechtdoende bij tegenspraak, verklaart het beroep tijdig ingeleid, regelmatig in de vorm, ontvankelijk doch ongegrond;

Bevestigt dienvolgens het vonnis a quo en veroordeelt beroepster tot de kosten van beide aanleggen.

BALIELEVEN

Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

Plechtige openingszitting van 19 januari 1964

Er was meer dan gewone belangstelling voor de openingsvergadering van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel op zaterdag 18 januari 11.

Het onderwerp dat door de openingsredenaar, Mr. Philip Vergels, zou behandeld worden, namelijk « Belgische taalwetten in Europees perspectief », was daar voorzerker niet vreemd aan. Het was inderdaad een onderwerp dat in de hoogste mate van aard was de nieuwsgierigheid te prikkelen. Niet minder dan drie ministers luisterden door hun aanwezigheid de plechtigheid op, namelijk de Heer P. Vermeylen, Minister van Justitie, de Heer A. Gilson, Minister van Binnenlandse Zaken, en de Heer J. Custers, Minister van Volksgezondheid.

Naast de Heer Stafhouder der balie van Brussel waren al de korpshoofden van de magistratuur aanwezig, alsmede zeer belangrijke delegaties der balies uit de vreemde en uit eigen land. Al de zusterconferenties waren vertegenwoordigd.

Volgens gevestigde traditie werd voorafgaandelijk vóór de rechtstaande vergadering de naamafroeping ge-

houden van de confraters, die, in de beide wereldoorlogen, gevallen zijn voor het vaderland.

De Voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap, Mr. D. Winderickx, gaf dan dadelijk het woord aan Mr. Philip Vergels om de plechtige openingsrede uit te spreken.

Na een beknopte historische inleiding betreffende de taalwetgeving in de Vlaamse gewesten, gaf de rede naar een overzicht van de wettelijke bepalingen, die in de loop van het onafhankelijk bestaan van ons land het taalvraagstuk geregeld hebben. Hij besprak daarbij het probleem van de regionale éentaligheid, die sedert de jaren dertig, als enige oplossing voor de Waals-Vlaamse verhoudingen in België, had getriomfeerd en hij betoogde hoe de jongste taalwetten, die vorig jaar werden uitgevaardigd, enkel als een meer consequente toepassing van dit éentaligheidsprincipe dienden beschouwd te worden.

Is er nu reden om, zoals sommigen het beweren, aan te nemen dat de taalwetgeving op enige wijze zou inbreuk maken op de rechten van de mens, die door de Conventie van Rome werden gewaarborgd? Spreker deed al het onlogische en het onaanvaardbare van dergelijke stelling op voortreffelijke wijze uitschijnen. Hij onderzocht ook de ondergrond van de procedures, die door enkele querulanten aanhangig werden gemaakt bij de Commissie voor de rechten van de mens te Straatsburg en bewees hoe, niet enkel juridisch, doch ook logisch op basis van het gezond verstand, deze procedures geen ernstige kans van slagen konden hebben.

Het was een voordracht, uitgesproken in een sierlijke taal, vol rijke argumentatie, die voorzeker in de betwistingen, die aangaande het taalvraagstuk heden ten dage zo heftig oplaaien, voor de Vlamingen een uitstekend verweerwapen zal zijn.

De Voorzitter van het Pleitgenootschap, Mr. Winderickx, die volgens de traditie de openingsrede diende te beantwoorden, heeft zich van deze moeilijke taak op schitterende wijze gekweten. Hij heeft de bewijsvoering van Mr. Vergels nog op verschillende punten terdege aangevuld en gewezen op de betreurenswaardige misverstanden die, wat betreft de Vlaamse beweging, in vele middens verspreid zijn. De wetgeving op taalgebied is voorzeker geen ideaal, doch wanneer de zwakkere partij op de ergste wijze benadeeld wordt door sociale dwang, is de gebiedende wet onontbeerlijk om de vereiste bescherming te verlenen, al was het dan maar gedurende de overgangperiode, na dewelke de wet door de zeden en de gebruiken zou zijn opgeslorpt.

Spreker trok doorslaande argumenten uit een zake-lijke vergelijking met de taaltoestanden in Zwitserland en weidde verder uit over de betekenis van het taalprobleem in ons land in verband met de groeiende Europese eenheid.

De rede van M. Winderickx stond op een zeer verheven peil.

Onze lezers zullen van deze beide spreekbeurten in tegenwoordig nummer kennis nemen en er ten eerste de grote betekenis van waarden.

Zoals gebruikelijk sprak de Heer Stafhouder der balie van Brussel, Mr. J. Delepeleire, het laatste woord. Zijn betoog had in deze aangelegenheid een uitzonderlijk belang. Waar de beide sprekers, die hij van antwoord moest dienen, met warme overtuiging en nauwkeurige en zakelijke argumentatie, de recente taalwetgeving verdedigd hadden, heeft de Heer Stafhouder het volkomen tegenovergestelde standpunt ingenomen en met klem elke dwingende maatregel op taalgebied afgewezen, wegens het gevaar dat er in verscholen zou zitten

voor de eenheid van het land en voor de vrijheid van het individu.

Het was voorzeker een daad van moed vanwege de Heer Stafhouder, in een midden waarvan hij wist dat het zijn mening allermint deelde, zonder omwegen zijn eigen overtuiging te adstruëren en scherpe kritiek uit te brengen niet alleen op het betoog, dat door de beide voorgaande sprekers gevoerd werd, doch tevens op de jongste wetgeving van het parlement.

De heer Stafhouder deed zulks op vaderlijke toon. Hij is voorzeker een van de beminnelijkste confraters der Brusselse balie en er gaat van hem een hartelijkheid en welwillendheid uit, die tot onvoorwaardelijke sympathie dwingen en die hem in de hoogste mate de eerbiedige genegenheid van al zijn confraters verzekeren. De heer Stafhouder is echter, waar het de Vlaamse aangelegenheden betreft, niettegenstaande al zijn goede wil en zijn uiterste inspanning om ten opzichte van de Vlaamse leden der balie rechtvaardig en tegemoetkomend te zijn, zozeer verward in de mentaliteit van zekere toonaangevende Brusselse kringen, dat men zich werkelijk het hart vasthoudt wanneer men een uiteenzetting hoort zoals de rede die hij op het Vlaams Pleitgenootschap uitsprak. Het is pas bij het horen van dergelijke rede dat men er zich rekenschap van geeft hoe de kringen, die dusdanige meningen zijn toegedaan, heden ten dage een uiterst gevaarlijke reactie verwekken, die voor de eenheid van het land juist de tegenovergestelde gevolgen na zich sleept van diegene die verwacht worden. Het is inderdaad in de hoogste mate pijnlijk de jonge levenskracht van een volk, dat uitzonderlijk groot geweest is in de geschiedenis der cultuur en dat, na jaren van de onrechtvaardigste tegenwerking, thans eindelijk in de gelegenheid gesteld wordt zijn natuurlijke gaven enigszins tot hun recht te laten komen, in zijn eigen oorspronkelijke beschaving zo onbegrepen te zien en zijn opgang te zien dwarsbomen door middel van argumenten uit de tijd van Julius Cesar en van het Huis van Burgondië.

De rede van de heer Stafhouder komt in opstand tegen heel de ethiek van de Vlaamse beweging en zij blijft volledig zonder begrip voor al de drijfveren die sedert meer dan honderd jaar de Vlaamse gedachte hebben gestuurd. Zij behelst daarbij vergissingen die, sedert vele jaren, door niemand meer worden in het midden gebracht. Hoe kan men vandaag nog beweren dat er sedert 1830 nooit enige onderdrukking van het Vlaamse volk in dit land kon vastgesteld worden, waar men het gedurende een eeuw hoger onderwijs heeft onthouden en waar gedurende een zelfde periode systematisch alle uitingen van het openbaar leven in gerecht, bestuur en leger de zo dodelijke druk der verfransing hebben ondergaan, waardoor de eenheid van het land werkelijk in gevaar werd gebracht, zodat slechts door de wetgeving der laatste jaren de kans ontstaan is dat men met een meer gerust gemoed de toekomst kan inzien.

Het heeft geen zin in dit kort verslag de argumenten van de heer Stafhouder te weerleggen. Dit is gebeurd op merkwaardige wijze door het betoog der twee spreekbeurten van Mrs. Vergels en Winderickx. Dit is ook nog gebeurd 's avonds op het jaarlijks banket waar de heer Minister van Justitie in fijn genuanceerde bewoordingen gewezen heeft op de vele drogredenen van de heer Stafhouder.

Wij kunnen er enkel onze hoge waardering voor uitspreken dat de heer Stafhouder op zo ruiterlijke wijze voor zijn persoonlijke overtuiging opkomt, doch wij mogen ons gelukkig achten dat zoveel onbegrip stilaan meer en meer tot de grote zeldzaamheden gaat behoren en dat de nadelige invloed, die van dergelijke ideeën

uitgaat voor de toekomst van ons land, van dag tot dag toch minder gevaarlijk wordt.

De confrontatie tussen de opvattingen van de beide sprekers, die het woord gevoerd hebben op de plechtige openingszitting, en de inzichten van de heer Stafhouder der Balie van Brussel, vormt een mijlpaal in de geschiedenis der Vlaamse beweging, waarbij op lumineuse wijze het nieuwe en het oude, het levenskrachtige en het versteende, de toekomst en het verleden tegenover elkaar worden gesteld.

R.V.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Brouwerijbezoek Cristal Alken

Slechts twaalf onafhankelijke geesten konden zich vrij maken van hun echtgenoten en hun veeleisende cliënten om het « waagstuk » brouwerijbezoek aan te vatten.

Deze twaalf apostelen der Antwerpse balie trokken hun ondergang tegemoet te 13.30 uur met een autobus die plaats bood voor minstens 30 dapperen.

Nadat een film werd vetoond over het ontstaan en de groei van de brouwerij Alken, (ontstaan dat te wijten is aan de fusie van twee kleinere brouwerijen der familiën Boes en Indekeu en groei die vooral te danken is aan de niet te lessen dorst der Vlamingen) werd een welkomswoord gesproken door de heer Indekeu.

Wij werden dan rondgeleid in een der meest modern ingerichte bedrijven van het land. Ing. Swarteleu zorgde er voor dat tijdens het bezoek de meest subtiële vragen beantwoord werden.

Enkele vragen die diepe indruk lieten waren :

- Welk is het verschil tussen donker en licht bier ?
- Is het waar dat limonade slecht is voor de gezondheid ?
- Welk is het zwaarste bier ter wereld en waarom laat men het ons niet proeven ?

Op de meest interessante vraag, gesteld door de voorzitter : Wanneer gaan wij naar het proeflokaal ? volgde een antwoord dat drie uur duurde.

Gedurende deze tijd werden de beste bieren van Alken door de confraters getest en geproefd.

Op de meest wetenschappelijke wijze werden de bieren door juridische kelen gegoten en werd de werking ervan uitgemeten. Misschien is de door de autobusvoerder bondig samengevatte synthese nog het dichtst bij de waarheid, toen hij zijn gezelschap terug ontving met de alleszeggende woorden « Ooei, Ooei ».

Nadat het laatste avondmaal genuttigd werd te Diest dwarrelden twaalf wetenschappelijke vorsers voldaan en gelukkig terug naar hun echtgenoten en veeleisende cliënten.

E.L.

Openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Dendermonde

De Conferentie der Jonge Balie te Dendermonde hield op 11 januari 1964 haar plechtige openingszitting in aanwezigheid van de heer Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, de heer Procureur-Generaal, de heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg, de heer Procureur des Konings en talloze andere magistraten, personaliteiten en confraters.

Traditiegetrouw werd de openingsrede gehouden door een lid der Jonge Balie, Meester Etienne De Ridder, die handelde over « Doping en Recht ».

Spreker stelde in een zeer gedocumenteerde rede het

probleem van de doping bij de sportlui en stelde tevens de strafrechterlijke middelen voorop om deze kwaal te bestrijden.

In een gevatte repliek behandelde de heer stafhouder, Meester G. Piret, de medische en humoristische kanten van de doping.

De daaropvolgende receptie en banket lieten aan de confraters toe de zaak langs de praktische kant te bezien.

TAALKUNDIGE KRONIEK

MARGINALIA

(R.W. 15-9-63)

1. «... werken, beschadigingen of elke andere omstandigheid welke de normale weg niet begaanbaar, gevaarlijk, laat staan gewoonweg *pijnlijk*er maakt, weze het zelfs subjectief *ten overstaan van* een bepaalde arbeider ».

— Een « pijnlijke » weg betekent niet veel. Waarschijnlijk is het een vernederlandsing van het Franse « pénible ». Hier past het woord « lastig » of moeilijk ». — « ten overstaan van » betekent eigenlijk « in tegenwoordigheid van » dus « waar (de genoemde) bijstaat ». Het gebruik in dit voorbeeld is dus beslist verkeerd. Hier had moeten staan « voor ».

2. «... de normale weg welke door de arbeider af te leggen is... ». In tegenstelling tot het Frans of het Duits, betekent de uitdrukking « zijn... te » niet een noodzakelijkheid of een verplichting, maar een mogelijkheid. Met weglating van de nutteloze passieve constructie had men moeten schrijven «... de normale weg die de arbeider moet afleggen... ».

3. In dit arrest wordt gesproken over « de wettelijke omweg » en over « de wettelijkheid van een door de arbeider *gedane* omweg ».

Nu is « légitime » niet « wettelijk » maar « wettig » of « gewettigd ». « Wettelijk » betekent volgens Van Dale « tot de wet behorend, wet zijnd, in een wet vastgelegd » of « overeenkomstig, volgens, naar de wet » dus eerder in de zin van « légal ».

« Wettig » is volgens dezelfde bron : « in overeenstemming met de wet, volgens de wet, bij de wet vergund, erkend enz... » dus eerder in de zin van « légitime ».

Nu loopt het gebruik van die twee woorden wel enigszins dooreen, doch er zijn gevallen waarin slechts een van beide bruikbaar is. Wie het Nederlands niet « aanvoelt » kan de gegeven aanwijzingen veilig volgen.

— « gedane » bij omweg volgt uit onoordeelkundig vertalen uit het Frans (faire un détour); het werkwoord dat hier hoort is « maken », dus « de gemaakte omweg ».

4. «... dat, vlak bij deze beenhouwerij, *hij* van het voetpad afstapte om andere voetgangers in te halen en door een *uit* de tegenovergestelde kant komende wagen, welke langs het voetpad reed, omvergeworpen werd;... ».

— « dat » als voegwoord, wordt liefst niet gescheiden van het erop volgend onderwerp; dus « dat hij » en daarna de bepaling...

— « voetpad » is eigenlijk een pad dat enkel voor voetgangers begaanbaar is (cfr. fietspad, jaagpad); een « verhoogd voetpad » langs een rijweg heet dan in Nederland « trottoir », bij ons « gaanpad ».

— « uit tegenovergestelde kant » is het resultaat van een contaminatie van « van tegenovergestelde kant » en « uit tegenovergestelde richting ». De zin is overigens nogal zwaar, vooral door het gebruik van twee werkwoorden « komende » en « reed » die tot één zouden kunnen herleid worden : « ... en omvergeworpen werd door een wagen die uit tegenovergestelde richting langs het trottoir (gaanpad) reed ».

5. « ... en dat de weg ophoudt normaal te zijn wanneer de arbeider van de rechtstreekse weg afwijkt of ophoudt hem om gegronde redenen te volgen ».

Is hier geen denkverwarring te bespeuren, is het niet « of om gegronde redenen ophoudt hem te volgen » ?

6. « Dat verder de verwijten van appellante betreffende de inrichting van het station, het doorrituur of de snelheid van de goederentrein *geen oorzakelijk verband vertonen met het ongeval*, dat de reizigers voor hun veiligheid moeten zorgen en dat het *hun opgelegd* is in alle omstandigheden alvorens zich op de sporen te wagen, *zich te vergewissen of zij zulks zonder gevaar kunnen doen*.

Hier lijkt ook wel tweemaal een fout in het denken gebeurd te zijn, of althans weergegeven ;

— Er wordt gezegd dat de verwijten enz. van appellante geen oorzakelijk verband « vertonen » met het ongeval, dus dat zij blijkbaar het ongeval niet veroorzaakt hebben. Dat lag toch voor de hand, hoe kunnen nu verwijten een ongeval veroorzaken dat allang gebeurd is. De schrijver van deze slordige zin bedoelde natuurlijk « geen oorzakelijk verband aantonen » of « geen oorzakelijk verband aanwijzen ». In dat geval moet ook de zin in zijn geheel worden gewijzigd (zie hierna).

— « opgelegd » ? Is er iemand die hun dat opgelegd heeft of zijn zij daar enkel *toe verplicht* ?

— « alvorens zich op de sporen te wagen », waarin « wagen » betekent iets doen waar risico's, dus « mogelijkheden van gevaar » mee verbonden zijn, moeten zij kijken of zij dit « zonder gevaar » kunnen doen, dus, zich ervan verzekeren dat die mogelijkheden van gevaar er niet zijn. Waarom dan nog spreken van « wagen » waarom niet « begeven » ?

— « zich vergewissen » doet men « van » iets. Het betekent « zich verzekeren » van iets dus het voegwoord is hier niet « of » maar « dat ». Er wordt niet naar een twijfel gevraagd (« ga eens kijken of hij thuis is ») maar naar een zekerheid (« voor je aanbelt, vergewis er je van dat hij thuis is »).

Heel wat juister en fraaier zou de zin als volgt klinken :

« Dat de verwijten van appellante verder geen oorzakelijk verband aantonen tussen het ongeval en de genoemde inrichting van het station, het doorrituur of de snelheid van de goederentrein, dat de reizigers voor hun eigen veiligheid moeten zorgen en dat zij ertoe verplicht zijn in alle omstandigheden, zich ervan te vergewissen of zij zich zonder gevaar op de sporen kunnen begeven ».

7. Overwegende dat de eis bijgevolg *ongegegrond* is, zowel op grond van artikelen 1382 en 1384 van het B.W., als op grond van artikel 4 van de wet van 25 augustus 1891...

De eis is niet ongegrond op grond van genoemde artikelen ; uit genoemde artikelen *vloeit* evenwel voort dat de eis ongegrond is, en men *verklaart* hem ongegrond op grond van die artikelen.

Men had dan ook kunnen schrijven « O. dat uit artikelen... voortvloeit dat de eis ongegrond is... ».

8. « ... dat voor het overige de rechtbank zich oordeelkundig heeft *gehouden overeenkomstig* de algemene en gevestigde rechtspraak... ». Om niet het gebruikelijk en erg Frans aandoende « zich houden aan » te schrijven, heeft men « aan » vervangen door « overeenkomstig ». Nu lijkt het of de rechtbank zich, zoals het in die rechtspraak is voorgeschreven, gehouden heeft. Men heeft willen zeggen dat de rb. niet van de rechtspraak is afgeweken ; dit kon aldus worden weergegeven : « dat de rb. het oordeelkundig gehouden heeft bij de... » of « ... oordeelkundig vastgehouden heeft aan... ».

9. « ... hetgeen bewezen is door de door de Belgische Staat overgelegde bescheiden... ».

Onze schrijvers van rechts- en administratieve teksten schijnen het stuitende van dergelijke opeenvolgingen niet te merken. Kon men hier niet schrijven « ... bewezen is door de bescheiden die de Belgische Staat heeft overgelegd ».

10. « ... vermits er meerdere gevallen voorkomen... ».

« Meerdere », in de betekenis van « verschillende » of « verscheidene », is een germanisme. Men kan het best vermijden.

J. LELIARD

MEDEDELINGEN

Katholieke Universiteit te Leuven.

Informatiedienst over de juridische aspecten van de Europese integratie

Op zaterdag 18 januari had te Leuven de opening plaats van de Informatiecyclus over de juridische aspecten van de Europese integratie, welke door de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid te Leuven georganiseerd wordt.

Professor Dr. Z. Van Hee, Decaan van de Faculteit, heette de ruim zestig deelnemers welkom in de nieuwe lokalen van de Faculteit.

Professor Dr. G. Eyskens, Oud-Eerste Minister, besprak hierna de politieke en economische achtergrond van de Europese integratie. Hij knoopt aan met het verleden van Europa en wijst er o.m. op dat de integratie van West-Europa in het Rijk der Karolingers wellicht zeer dicht ligt bij het beeld van de feitelijke mogelijkheden die men kan vooropstellen voor een Europese politieke constructie van heden, welke in elk geval zal moeten rekening houden met de nationale tradities en verscheidenheden.

Spreker toont aan dat in de schoot van de Europese Gemeenschap een stilstand op het politieke vlak is ontstaan en ook een graad van onzekerheid wat betreft duidelijke uitzichten voor de nabije toekomst. Dit contrasteert echter ten sterkste met het economisch succes dat onbetwistbaar sedert het tot stand komen van het Verdrag van Rome verwezenlijkt werd.

Na te hebben aangetoond hoezeer het voor kleine landen van betekenis is toegang te krijgen tot grote afzetgebieden, onderlijnt Professor Eyskens tot besluit dat de Europese economische integratie, in de echte zin

van dit woord en naar de geest en de letter van het Verdrag van Rome, geen ware kans krijgt, indien geen duidelijke mogelijkheden worden geopend voor een zeer nauwe vorm van politieke samenwerking onder de betrokken landen.

Een interessante discussie volgde op deze boeiende en klare uiteenzetting, waarna de besprekingen voortgezet werden tijdens het gezamenlijk middagmaal.

De namiddagzitting was voorbehouden aan een voordracht van Professor Dr. A. Coppé, Vice-Voorzitter van de Hoge Autoriteit van de E.G.K.S., over de actuele politieke vraagstukken van de Europese Gemeenschappen.

Professor Coppé behandelde vooreerst de sociaal-economische problemen: open of gesloten economie? orthodoxe markteconomie? programmatie? Deze problematiek kan veralgemeend worden tot de vraag: welk Europa willen wij? Inderdaad, van het patroon dat wij voor ogen hebben, hangt voor een deel de politiek af. Er zijn immers grenzen aan het compromis.

Vervolgens behandelt spreker de actuele institutionele problemen. De toetreding van Groot-Brittannië acht hij thans geen aktueel vraagpunt.

Professor Coppé bepleit de fusie van de executieven met behoud van de bestaande verdragen. Bovendien wenst hij een uitbreiding van de bevoegdheid van het Europese Parlement. Het doelwit van directe verkiezingen ware zinloos indien de huidige zeer ingeperkte bevoegdheden van het Europese Parlement niet vergroot worden. Dit is trouwens ook vereist tot verzekering van de parlementaire democratie op langere termijn. Spreker wijst dan nog op de moeilijkheden en mogelijkheden van een politieke unie. Het betreft hier geen louter woordenspel; de essentiële vraag is of men wil aanvaarden dat een gekwalificeerde meerderheid beslissingen treffen kan die ieder land binden, zonder dat hiertegen een veto kan gesteld worden.

Ook op dit heldere exposé volgde een debat, tijdens hetwelk Professor Coppé o.m. ter bescherming van de belangen van de Benelux-landen in het E.E.G.-verband vooropzette dat geen maatregel zou mogen doorgevoerd worden indien én de drie Benelux-landen én het communautaire orgaan zich ertegen zou verzetten.

De Leuvense informatiecycclus kende aldus een zeer belangwekkend debuut, dat het beste doet verhopen voor het verdere verloop.

S.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, jrg. 1964 - nr. 3:

Th. Limperg, Het ontwerp voor een eenvormige Benelux-wet inzake tekeningen of modellen en haar beteke-

nis voor de Nederlandse ontwerpers en fabrikanten II (slot). — A. P. Funke, Echtscheiding wegens kietelen. — Richtlijnen voor verandering van de familienaam. — G. E. Langemeijer, Psychiatrisch-Juridisch gezelschap. — J. M. Kan, Administratiefrechtelijke jurisprudentie. — G. E. Langemeijer, Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1964 - nr. 4797:

Ph. A. N. Houwing, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Afdeling 6.1.8. De gevolgen van het niet nakomen van een verbintenis (III, slot).

Ars Aequi, jrg. 1963 - nr. 3:

J. H. Van Zelm van Eldik, Het echtscheidingsvraagstuk.

Journal des Tribunaux, jrg. 1964 - nr. 4432:

J. Collard, La liberté d'établissement des avocats dans la communauté européenne.

Revue de Droit Intellectuel, jrg. 1963 - nr. 11:

J. Corbet, «De lege ferenda» en matière de droits voisins. — Rapport concernant l'avant-projet de Convention relatif à un droit européen des brevets, par des organisations néerlandaises. — F. Gaspar, Quelques observations sur le projet Benelux relatif aux modèles.

Recueil Dalloz, jrg. 1964 - nr. 3 (Parijs):

G. Liet-Veaux, Réflexions sur la servitude judiciaire dite de cour commune.

La Revue Administrative, jrg. 1963 - nr. 96 (Parijs):

L. F., Pour la création de départements de mission. — G. Laballe, Evolution de la politique d'aménagement du territoire et d'expansion régionale. — G. Thuillier, Paul Valéry et la politique (VI) - 1929-1936.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"